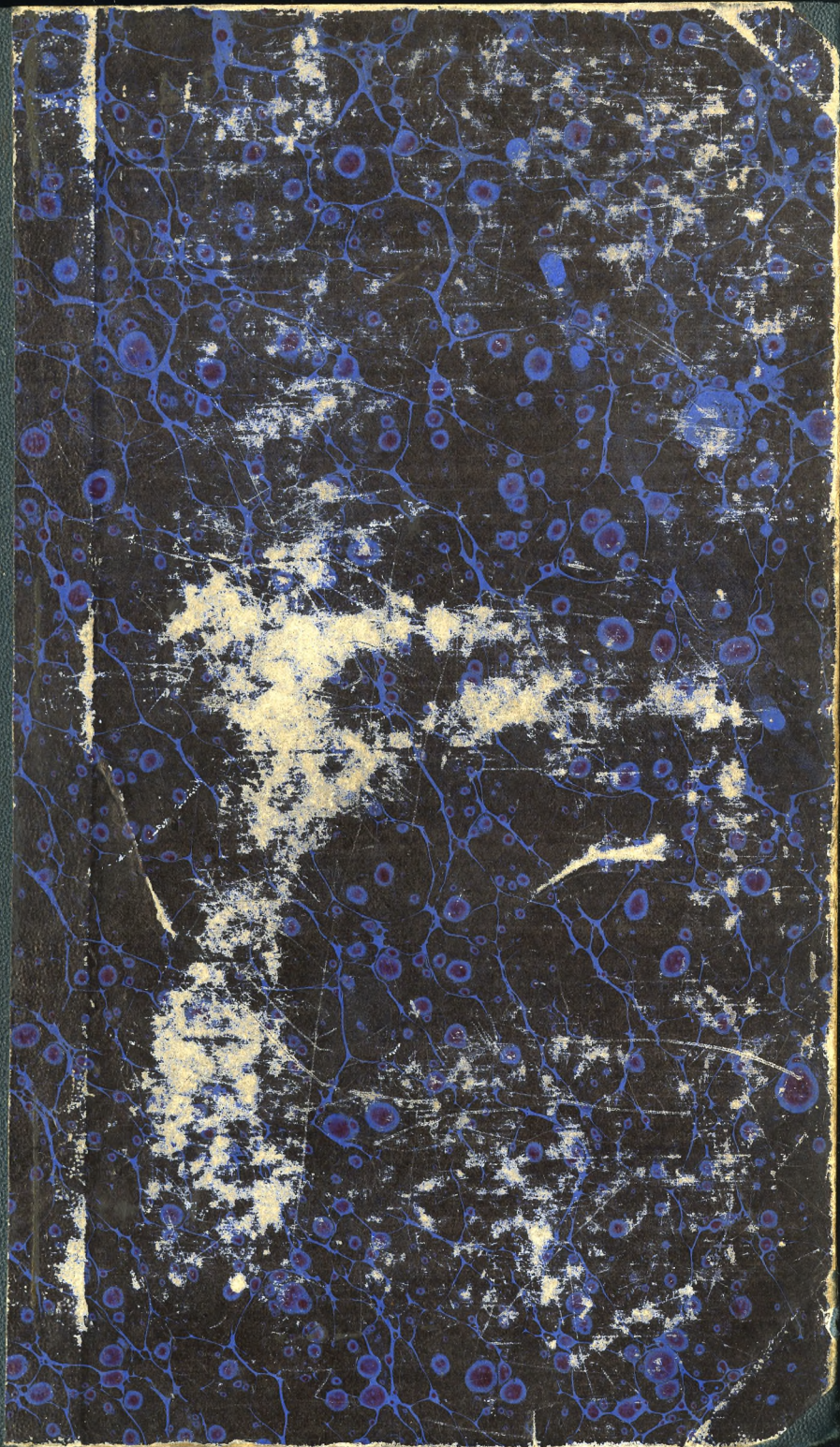
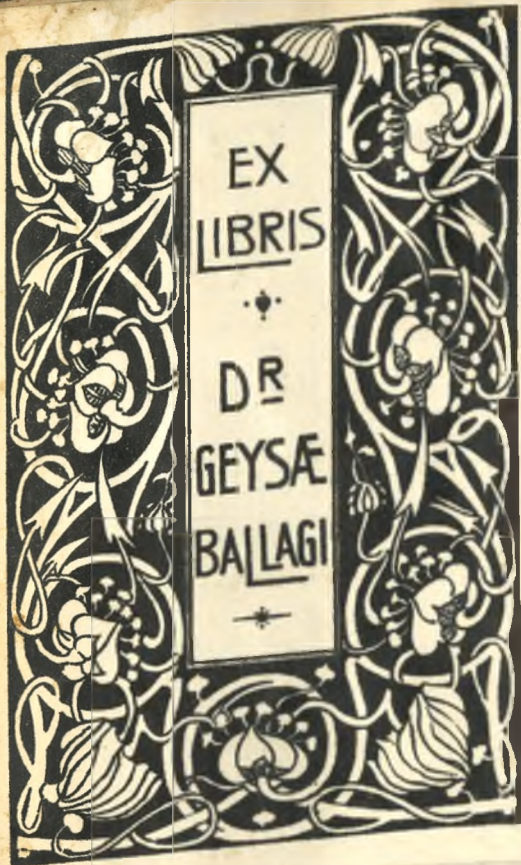

Politikai
röpiratok.

47.

1976

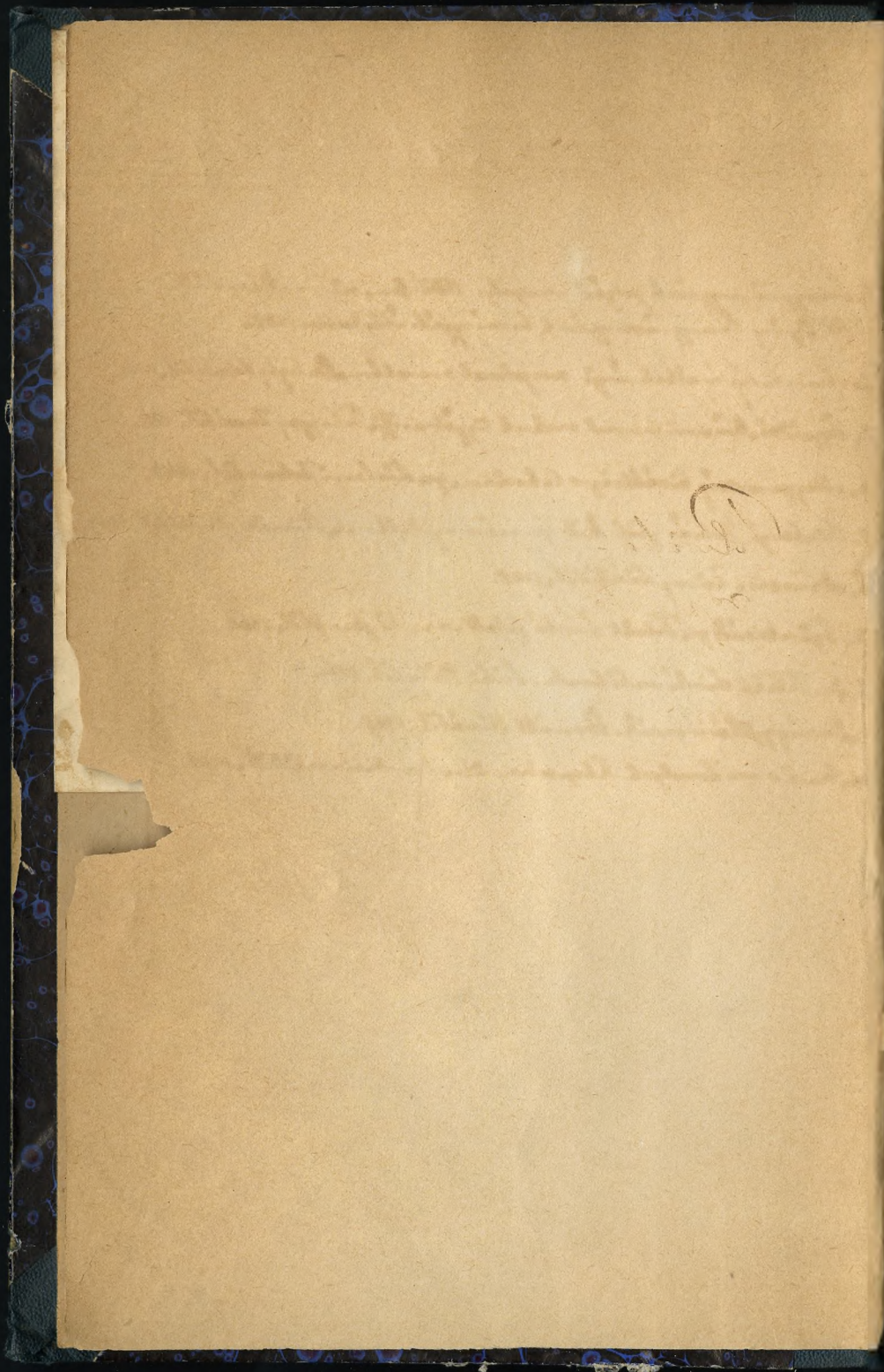
1994

1999-07-07

- 1.) 001 0006 385 285
- 2.) 001 0006 385 278
- 3.) 001 0006 385 261
- 4.) 001 0006 385 254
- 5.) 001 0006 385 247
- 6.) 001 0006 385 230
- 7.) 001 0006 385 223
- 8.) 001 0006 385 216
- 9.)
- 10.) 001 0006 385 209

341-349

1. Louisa vaimonpuolesta jätynä vaimonpuolesta 1832-ben, miden allest länder er mint
För-tyding Louisa vaimonpuolesta kormänyjät ällälöölle. 1832.
2. Kormänyjät äi alkotmänyjät vaimonpuolesta kormänyjät. Palugy läöölle. 1841.
3. Hippidit. Kormänyjät kormänyjät vaimonpuolesta. Palugy läöölle. 1841.
4. vaimonpuolesta kormänyjät kormänyjät. Palugy läöölle. 1844.
5. Kormänyjät kormänyjät kormänyjät. Palugy läöölle. 1844.
6. Kormänyjät. Palugy läöölle. 1845.
7. Kormänyjät kormänyjät kormänyjät. Palugy läöölle. 1861.
8. Kormänyjät kormänyjät kormänyjät. Palugy läöölle. 1861.
9. Kormänyjät kormänyjät kormänyjät. Palugy läöölle. 1867.
10. Karl's von Zmeschel Rhapsodien über die Nationalität. 1872.

47

341

S o m o g y

Vármegyének

polgári

Ü n n e p j e.

/.

140

V. G. O. M. O. 42

1850

1850

V. G. O. M. O. 42

S o m o g y

V á r m e g y é n e k

polgári Ünnepe

az 1832-ik esztendei Tavasz

e l e j é n.

Midőn Május 4-ső napján

Méltóságos

Kapos - Mérei

Mérey Sándor Úr,

Cs. Apostoli Királyi Ó Felsége Arany Kulcsos Hive,

Aranysarkantyús Vitéze, Udvari Tanácsossa,

és a' Királyi Személyes Jelenlét

Törvényszéki Helytartója,

mint

F ő - I s p á n y

S o m o g y V á r m e g y é n e k K o r m á n y j á t

á l t a l v e t t e.

P e s t e n , 1 8 3 2 .

Esztergami K. Beimel József betűivel.

DE BALLAGI GEZA

A' gyönyörű Tavasz bájos lehelettel mindeneket új életre ébresztvén: a' mi a' Télnek pihentető karjai között szunyadozott, ismét létet kap, igéző szépséggel telnek el a' hegyek, és völgyek, virágokkal bujálkodnak az erdei és kerti fák, ifju zöld szinnel vonattak be a' rétek, 's a' fagyok erőszakitol felszabadult Patakok kellemetes csörgedéssel árasztják éltető nedveiket; örömtelve ugrándoz a' kieresztett nyáj, 's az ismét megérkezett Tavaszért vig zengedéssel hálálkodik a' tollas nép; egy szóval, minden örül az ismét megújult Természetnek, 's az ő jóltévő sugárit egyeránt árasztó Napnak, háláadó Ünnepet szentel.

Somogyság, — hajdani Kupa vezér tartománya, — kettős örömmel tellett el, midőn a' Haza szeretett Attya, 's a' Magyarok jóltévő napja, egyik sugárat fölötte kiárasztá; kiárasztá igen is, midőn önön Felséges Személyének Törvényészé-

4
ki Helytartóját, Somogynak Fő-Ispányjává, midőn MÉREYT Somogyi Ivadékot, Rokonjai közé rendelé.

Igaz ugyan, hogy Ó Méltósága már a' mult Esztendő végső napjain jegyeztetvén ki eme Hivatalra, szíve vonzása szerint minél előbb ohajtott volna székébe ülni, mivel azomban Országos Hivatala által vissza lett tartóztatva, a' Tavasz kezdetével kívánta Somogy kormányát minden pompás szertartás nélkül általvenni.

Ennek következtetésében a' Karok, és Rendek sem kívántak pompázni, hanem az érdemekkel tellyes, jeles, és szerény férjfiut egyenes, tiszta, és rokon szívvel várták.

Aprilis 29-én Pest felől a' Sión lévő Juti Révhez érkeztvén Ó Méltósága, ottan az Aprilis 2-ki köz Gyűlés végzése szerint Jeles Kiküldöttség által fogadtatott, megköszöntetett, és minekutánna Ó Méltósága szokott lelkes válaszát adta, Ádandra elkésértetett, a' hol azon éjszakán által meg is maradott; Aprilis 30-kán Nágocson ebédelvén délután négy óra tájban a' Kaposi határral szomszéd Zaranyi Majorhoz ért, hol ott Másod Al-Ispány

T. Nadasdi Sárközy István Úr vezérlése alatt ismét egy jeles Küldöttség által fogadtatott, 's ottan ugyan Másod Al-Ispány Úr által különös Beszéddel megtiszteltett, 's meghivattatott, mellyre ÓMéltósága vizonti beszéddel felelt; innét a' Megyei Lovas katonáknak előlnyargalása, és számos önnön vállalkozott nemes és fő rangú Lovagoknak, 's több Uraságoknak késérettek mellett Kapos várrá délután 5 óra-
kor megérkezett; a' város utszáján tisztelkedve állottak egy felől a' Megye Hajdui, és Kapos városa formaruhás polgárjai, más felől a' Megye Pandurjai; minden felekezet a' maga Zászlója alatt; továbbá a' kis, és nagyobb iskolabeli Tanulók kormányozójok, és oktatójok vezérlések alatt, kezeikben zöld ágokat, és osztaíyonként Zászlókat lobogtatván; nem különben a' városbeli Mesterségi Egyesületek is sorba kiállva tisztelkedtek; ez alkalommal többféle versezettek osztattak ki. — A' Zsidók is Magyar 's Német versekkel 's muzsika zengedezéssel mutatták be Tíz Parancsjokat. A' mozsarak valamint a' Szentegyház mellett, ugy az általellenbe lévő dombokon

6

is folyvást durrogtak, 's így végre szüntelen Éljen kiáltások között, beért Ó Méltósága a' Megye Tanács Házába, hol is a' Lépcsők elejénél Első Al-Ispány Úr Tekintetes Nagy Attádi Czindery László Úr vezérlése alatt egy fényes Küldöttség által, mellyhez több Uraságok is kapcsolódtak, tiszteltetett meg, mellynek nevében Tekintetes Fő-Jegyző Nadasdi Sárközy Albert Úr által rövid de velős Beszéddel hivattatott meg a' Karok, és Rendek Társaságában; és szállásába, hová csak ugyan számos Urak által bevezetettvén, fáradságos utazása után pihenés végett egyedül maradt.

Kevés nyugodalom után a' Megyei Tisztviselő Urak mutattattak be Ó Méltóságának Első Al-Ispány Úr által, azután pedig a' vidéki Megyék, nevezetesen: Baranya, Bars, Fehérvár, Hont, Kőrös, Nyitra, Nógrád, Pest, Tolna, Vass, Verőtze és Veszprém Vármegyék számos tagokból álló fényes Választmányai; nem különben az ezen Megyében fekvő Katonai Tiszti Kar, még is messze vidékekről, nevezetesen: Arad, Esztergom, Komárom, Terontál, Trentsén és Zala

Vármegyékből ezen polgári Ünnepre ide érkezett, ugy az itten lakozó számos Uraságok, valamint szinte a' Győri Tudományos kerületbeli Fő Kormányozó Úr is a' Kaposvári Iskolai oktató Kart bemutatva, 's hathatós beszéddel ajánlva mentek Ó Méltóságának tiszteletére, kitől különös nyájassággal, és szeretettel fogadtattak, 's viszont megtiszteltettek.

Más nap, t. i. Május 1-ső napján reggel üdején ismét több, és ujjabban érkezett Követ Uraknak 's más Egyházi, és Világi különbféle rendü Uraságoknak ugy a' Megyebéli Árvák Küldöttségének, és Ügyészi Karnak Tisztelkedéseiket fogadta el Ó Méltósága, kit az Árvák Küldöttségének Elölülője Tekintetes Sárdi Somssich Miklós Tábla Biró, és az Ügyészi Kar vezérje Tekintetes Katskovics Mihál Tabla Biró és több Uradalmak Ügyviselője különös' beszéddel üdvözölt meg, mellyre Ó Méltósága rövid, de fontos felelettel válaszolt.

Azomban gyülekezett a' sokaság, és a' nagy Palota minden rendü 's czimü Urakkal, a' Kar pedig számos Asszonyságokkal, megtellett.

Tíz óra tájban Első Al-Ispán Úr elő-
 ülése alatt a' köz Gyűlés kezdetét vette,
 's Ó Méltóságának meghívására Fő Tisz-
 telendő Smodis Veszprémi Kanonok szó-
 nokságával választmány rendeltetvén, 's
 ez által Ó Méltósága a' Fő-Ispány Úr meg-
 hivattatván 's a' Palotába bevezettetvén
 többszöri Éljen kiáltással fogadtatott, és
 minekutánna Nagy Méltósága, és Fő Tisz-
 telendő Horváth János Fehérvári Püspök
 Ó Kegyelmessége előmondása után Es-
 küvését letette, Fő-Ispányi székét elfog-
 lalta; ez után felolvastatott Felsőes Kí-
 rályunk' Rendelő-Levele, melly által Ó
 Méltósága sok jeles, és a' Levélben is
 előszámlált Érdemei tekintetéből So-
 mogy Vármegye Fő-Ispányának nevez-
 tetett, mellynek végeztével ismét sok
 Éljen kiáltások harsogtak; lecsillapod-
 ván végre a' szíves öröm lármája, Ó Mélt-
 ósága a' jelenlévő sokasághoz gyönyörű
 ékes szólással kikészített gyökeres erejű
 Beszédet tartott, mellyre a' Közönség ne-
 vében Első Al-Ispány Úr az üdó lelke
 szerint jeles fontossággal felelt, utóljára
 pedig Fő-Jegyző Úr az érzemények ve-
 lős kifejezésével válaszolt.

Ezek után a' Köz-Dolgok elintézéséhez kezdettek az együtt lévő Karok, és Rendek.

Ugyan ezen Polgári Ünnep alkalmára halasztatott az ezen Megyei Nemességnek adakozásával, 's az Adózó nép erejével újjonnan épült, 's a' „KÖZJÓ„nak szentelt Megyei Tanátsház Alapkövének le-tétele is: melly Tárgy eránt az Építő választmány Elölülője Méltóságos Ladányi Gróf Schmidegg József Királyi Kamarás Úr jeles Beszédet tartott, 's az Alapköbe elteendő Emlék-Irást, melly Kaposfi Mátyás Hites Ügyész Úr könnyü keze által Pergamenre ékesen, és a' Megye Czimere oda rajzolásával készítettett, előmutatta, melly is felolvastatván övegbe zárattatott, 's Fő-Ispány Úr Ó Méltósága által a' temérdek sok Uri vendégek jelenlétekben az a' végre készült Helyre letétetett, 's befalaztatott, és ezen szer-tartás után a' Gyülekezet széllel oszlott.

Este a' Város kivilágosítatott; és a' Vármegye Háza, Uraság Kastélja, a' Város Házai, 's több jelesebb Házak elmés értelmű felirásokkal diszesítve, a' Templom szabad helyén pedig egy Pira-

mis állott, mellynek három oldalán hasonlólú díszes felirások voltak.

A' Zsidók a' Kaposvizén túl fekvő gyöpon állították fel Mozessek Tábláit, 's azokat jelesen ki is világosították.

A' Várqssal átaellenbe lévő egyik dombon pedig külömbfele tüzi játékok szemléltettek.

Az üdő ez napon különösen kedvezett, — A' mozsarak mind a' dombokon, mind az Egyház mellett szüntelenül durrogtak, közbe közbe pedig a' városi polgári Csapat apró fegyverei ropogtak, 's a' sok Éljen kiáltásnak vége hossza nem volt.

Játékszini előadás után kezdődött a' Megye nagy Palotájában a' Táncmulatság, mellyben minden Rendü Urak, Asszonyságok, 's Kisasszonyok szíves részt vettek.

Következnek az ezen alkalommal mondott Beszédek, és tett Felirások.

1. A' Juti Révnel Fő-Tisztelendő Balassa Gábor Veszprémi Kanonok Úr által mondott Elfogadó-Beszéd.

2. Ó Méltósága Fő-Ispány Úr által mondott Válasz.

3. A' Zaranyi Majornál T. Sárközy István Másod Al-Ispány Úr által mondott Beszéd.

4. Ó Méltósága Fő-Ispány Úrnak Viszon - Beszédje.

5. A' Megye Tanács háza Lépcsőjénél T. Sárközy Albert Fő Jegyző Úr által előadott Beszéd.

6. T. Somssich Miklós Tábla Bíró Úr Beszédje, midőn Elölülése alatt foglalatatoskodó Árvák Kiküldöttségét Méltóságos Fő-Ispány Úrnak bemutatta.

7. T. Katskovich Mihál Tábla Bíró Úr Beszédje, midőn az Ügyvédi Kart Méltóságos Fő-Ispány Úr eleibe vezette.

8. Méltóságos Fő-Ispány Úr által a' Nagy Gyűlésben tartott Fő Beszéde.

9. Tekintetes Czindery László Első
Al-Ispány Úr által tartott felelő Beszéd.

10. T. Sárközy Albert Fő-Jegyző Úr
által mondott berekesztő Felelet.

11. Méltóságos Gróf Schmeidegg Jó-
sef Úr Beszédje a Megye új Palotájának
alapköve letétele alkalmával.

12. Somssich Lórintz, és Hertelendy
Károl Kaposi Iskolai Tanulók magyar,
és deák Üdvözlése.

13. A' kivilágosításkor előfordult
Felirások.

1.

Fő Tisztelendő BALASSA GÁBOR
Veszprémi Kanonok Úr Beszédje, a'
Juti Határ szélén.

Méltóságos Császári Királyi Ka-
 marás, Udvari Tanácsos, Perso-
 nalis és Fő-Ispány Úr!

Küldöttyei vagyunk a' Nemes Megyének,
 mellynek Fő-Ispányi Kormányát, dü-
 csően uralkodó Koronás Királyunk leg-
 magasabb kegyelme Méltóságodra bizni
 méltóztatott: hogy határ szélén Megyénk-
 nek azon határtalan Tisztelet 's legőszin-
 tébb ürvendezéseknek, mellyek méltó
 fogadtatása végett Méltóságodnak Küldő-
 ink kebeleibe buzgón forranak, lennénk
 előleges Tolmátsai.

Engem érvén Méltóságos Uram a' sze-
 rentse ezeknek magyarázására, érzem

minden gyengeségem mellett is, melly könnyű, mi édes ebéli tisztelkedésem, akár tekintsem Meltóságodnak fényes érdemeit, akár Küldőimnek érzéseit aranyozzam: mert azok oly tündöklők, hogy magasztaltatások önként pörög nyelvemre; — áradozólag ömledezők ezek.

Ugyan is: ha dicsőség, — pedig nagy dicsőség, Eldődinek képszoberaiban a' Történetek kötetiben jelelt nagy erkölcsök; 's Tetteikben ékeskedni dics ebben, Méltóságod, kinek tős nemzetsége, századók óta Magyar Hazánknek Fő Tisztviselőket, Magyar Anyaszentegyházunknak eleven oszlopokat adott.

Nem de — Mérey Mihál volt, ki az 1563-ki Törvény Czikkelyünk' bizonyítása szerint, ugyan azon Királyi Személyes Jelenlét Helytartói Törvény-Széklől, mellyen mostanság Méltóságod fényeskedik, emeltetett Nádori Helytartóvá; 's kit már az időben a' Nádorok életének kiadójá *per antiqua* Nemzetségből eredetitnek ír; *quadripartitumunk* egyik szerzőjének: — nem de ismét más Mérey Mihál Vegliai Püspök volt az, ki ajtatos Hagyományában ezen egy-

házi Megyénk szolgálatjára nevelkedő csemetékben máiglan is szent emlékezetben él közöttünk: hogy ne emlékezzem többekről, kik fénylenek a' Hazá egén 's hamvaik tiszteletben vannak.

De legnagyobb dicsőség Nemzetségi fényes származását hervadni nem engedni, sött azt tulajdon erköltseiben tündöklőbbre deríteni. — Ugy nagyon: Méltóságod az, kinek a' királyi Thronus eránt ingadozhatatlan hívségét jeleli a' legfelsőbb Fejedelmi bizodalom; a' Haza 's Nemzete boldogítására tzélzó törekedéseit hirdetik eddig futott disze 's pállýája a' Hazai alkotmány 's Törvényeink szentsége eránt sértetlen figyelmét; ezekhez ragaszkodó álhatatosságát nyilvánítják tettei; ezekért ült Méltóságod a' vitézlő Rend legelső 's legdiszesebb Országos hivatalyában, hogy innend az igasságnak, melly dücsó Fejedelmünk *symboluma* után talpköve az Országoknak, nem egyes Megyékre, hanem Országszerte hintse jótéteményeit, mellyek a' nagyobb Palotáiban nem kevesbé védjék a' bátorságot, mint a' szegények kalibáiban enyhítsék a' szükségét.

Következik ezekből önként Méltóságos Uram! melly öröm, melly ketsetető kilátás lepi el Megyénket Méltóságodnak fényes Fő Ispányi Székünkbe lett ültetésén, éppen most, a' midőn azon Nemzeti erőnek, melly Országos alkotmányunk szerint a' Vármegyék' Kebeleibe rejtődzenek, egész érettséggel leendő kifejtetésére készülünk, 's Hazánk virágzására, 's Nemzetünk boldogítására jótévéleg kiható munkák' készítésében foglalatoskodunk, tudván, hogy Méltóságodnak messzelátó bölcsessége, 's bár melly szövevényes kérdések fejtegetésében való könnyü, szerentsés jártassága lévén ezekben Kalauzunk, a' mi jobbakra, nagyobbakra, tökéletesebbekre hajdantúl törekedtünk, azokat szaporább lépéssel elérhessük, áldott Hazánkat a' virágzóbb Országok' fényére emelhessük.

Örömmel tele vannak azért Tisztviselőink, 's előre érzik, hogy illy Fő, 's illy Vezérnek útmutatása mellett melly sikerrel fognak járni hivatalyok' ösvényén; — örömmel telve minden Nemesi Karok és Rendek, bizván, hogy Mél-

tóságod lesz kilencedik századra hajló szabadságoknak Órállója, 's távul a' meghasonlás kártékonyásától velök kezdet fogva Megyénk' javának 's emelkedésének eszközlője; de örül a' Közpolgárság is, 's Méltóságodnak érzékeny szívetül 's kéméllő gondoskodásátul ápolgattatván, nyugodt lélekkel fogja viselni Törvényes köz-terheit; — büszkék vagyunk minnyájan, hogy azt, ki törzsökös eredetét, nevének diszét Megyénkből veszi, a' kinek e' szerint üstökös Ósei, buzogányos Eleinkel egy földön virágoztak, jelenleg Fő-Igazgatóknak tisztelhettyük, mint polgári Vezérünket koszoruzhatjuk.

Induljon azért Méltóságod, és a' Széket, mellyet hajdankorban az üdőnek zaklató zivatarai közt Nemzetünk' több Bajnoki birtak, — de a' mellyen, jelen századunkban ama Hazánk tudományos művelődésének, nemzeti ritka Könyvtárunknak alapítója Nagy Szécsényink — kedvelt Telekink — serény 'Sigraink fényeskedtek, foglalja el, 's illy dicsó védárnyékok alatt vetélkedve velekedjen azon.

Várják Küldőink, polgár Társaink, Atyánkfiai Méltóságodat, ha nem érczbül emelt lelketlen látványokkal is, de szívökben a' szeretet, a' bizodalomtól fogamzott igaz tisztelettel: késérni fogjuk ezekkel mi is nyomait Méltóságodnak; 's legforróbban kérve óhajtjuk, hogy Méltóságod is legjobb 's legbecsesbb kedvéseivel, — bátrak vagyunk kérni, vérséges szeretetének bilincseivel hozzánk tsatlódván, közöttünk számos évekig meglegedetten és boldogan éljen, — de még *Themisztül* emelendő Oszlopában, késő Maradékainknál is örököljön.

2.

*Ó Méltóságának a' Fő-Ispány Úrnak
Válasza.*

Ha szívem vágyodása szerint terjedne szerettem Somognak széle — már régen elértem volna ezen díszes Megyének határát, mellyhez most határtalan tisztelettemmel járulván egyszersmind a' mi édes Hazánkban jó — nagy és szép örömmel kaptsolni kívánnék. Megelőzték a' Tekintetes Karok, és Rendek ezen fényes Küldöttség által azon gyönyörűségemet, mellyre tsak kies kebeleekben tartottam számat — ám legyen ez Országos hivatalom és ősi szertartásink eránt vonzó hódolásnak buzgó köszönettel vett dijja, — de hogy magyar egyenességgel megvalyam belső óhajtásomat — én ezen betses tiszteségen felül — belépvén ezen ditsóséggel tellyes, és nemzeti diszünket éke-

sító Megyébe — úgy is mint Nemzetsé-
gem honnyába — atyafiságos bizodalmat,
hajlandóságot, és barátságot kérek —
mellyeket buzgón viszonzván, remény-
lem a Magyarok Istenétől, hogy meg-
elégszünk egymással. Légyen a' T. Kül-
döttség, mellynek betses Úri Tagjaiban
a' Nemes Megyének megannyi ragyogó
tsillagit tekintem, szerentsés Bemenete-
lemnek vezérlő Kalauzza — és fogadja
kegyesen — szíves hálaadásomat!

3.

*Tekintetes SÁRKÖZY ISTVÁN, Másod
Al-Ispány Úr által a' Zarányi Ma-
jornál mondott Beszéd.*

Méltóságos Cs. Kir. Kamarás, Ud-
vari Tanácsos, Ő Királyi Apost.
Felsége — Személyes Jelenlété-
nek Törvény - Széki Helytartó-
ja, ujonnan nyert kedves Fő-Is-
pány Urunk !

Ezen Tekintetes Nemes Somogy Vár-
megyének diszes és szép számú Közön-
sége kirendelt bennünket közelébb tar-
tott nagyobb Gyűléséből, ezen Kapos-
vári Mező-Városának, hol ősze-ülését
tartani szokta, határa szélére, hogy ha-
tártalan tiszteletének és örömének, ad-
dig is, miglen a' Méltóságos Úr előtt azt

voltaképpen ki nyilatkoztathatná, előre való Tolmátszai lennénk.

Örülünk mi mindnyájan annak, hogy ama forrónn szeretett és hiven tisztelt Felséges Urunk és koronás Királyunk kegyelmes Leveléből a' Méltóságos Úrnak Fő-Ispányunká lett kineveztetését megértvén, óhajtvá várt szerentsés megérkezése által, Somogy Vármegye reményeinek, mellytől lelkesítve vagyon, bétellyesedését, a' Méltóságos Úrnak drága Személye előtt, mint ezen N. Vármegye hiv Tolmátszainak kijelenteni szerentsénk vagyon.

Örömünket neveli az is, hogy közelebb és távolabb lakó Úri Rendek a' Mélt. Úr érdemeinek esmérői és betsülői, szíves elfogadásunknak, mintegy szemmel látó Tanui kívánván lenni, imez Kaposvári Határt, mellyre közelebb be fognak lépni, illy szép számmal meglátogatni kegyesen méltóztattak.

De hogy is ne fogadnánk repeső örömmel és szívünk vigságával a' Méltós. Urat midőn Kapos-Mérő, Nagyságod régi tős gyökeres virágzó Nemzetsége előttünk igen esméretes Birtok-Neve, azaz Prae-

dikatuma, kebelünkben fekszik — és Kaposvártól, melly ama dölös Rómaiak idejébe: *ad pontem mansvetinum* neveztetett *a*) — csak egy Helység határa által választatik *b*) (ha szabad egy kevéssé látánkodni?) igen közel határoznak pedig — *mansvetudo et gaudium* — a' szelidség és az öröm mérője — vagy is mérseklett öröm. — Öszveforrott érzések, és egymásból következő indulatok ezek a' mi szíveinkben — midőn Törvénykönyvünkben olvassuk, hogy néhai Mérey Imre ki 1574-dikben Tábla Bárója volt, erről a' Kapos-Mérőről írta magát. — Midőn meggondoljuk, hogy már elébb is ezen praedikatummal élt ama' nagy és tündöklő emlekezetű Mérey Mihály is, ez előtt mintegy három száz esztendővel, ki a' Nádor Ispányság Helytartója, a' Királyi Táblának, 's egyszersmind pedig ama nevezetes Törvényeinknek rendbeszedésére kinevezett 7 személyű Választottságnak, mellynek munkája *Quadripartitum* név alatt (ámbar az a' feledékenységnek örvényébe merült is, de) esméretes, — együtt mondom — Elölülője, azaz *Personalis* volt. — Kinek

minden ditséretén fellyül, még tsudára méltó szép Eszét, Böltseségét, Törvénytudóságát másokat fellyülmuló emberségét, és nyájjas leereszkedését, mind igen hiteles historiáink, mind Törvény-Könyveink magasztalják c).

Kéntelen vagyok azonban félbe szakasztani, a' Méltós. Úr Hirt-Nebet érdemlett Eleinek ditsó emlékezetét, több nagy Ūri Familiákkal való egybeköttetését, mivel itt se helye, se ideje, de korlátomat is fellyülmulná — hanem legközelebb — hogy ne késleltessem az örömet, mellyel Nagyságodat, a' Megyebeli Karok és Rendek, minél hamarébb, az általok mostanában épitetett Vármegye Házánál fogadni óhajtják. — Csak azt szorítom ezen kis dióhéjba, hogy mi amaz említett Nagy Mércynek, Nagyságodban, a' közönségesen elterjedett hírekből szerzett tudományunk szerint (a' Nép szava pedig Isten szava!) tökéletes példányát és jól talált rajzát nyertük, és vidámon szemléljük 's majd majd tapasztalni fogjuk. —

Méltóságos Uram! Voltak már ezen Nemes Megyének 800 esztendőktől fog-

va, sok Hertzegek, Nádorok, Cancellarius, Bánok, Ország-Birái, Kir. Fő-Lovasz Mesterek 's több Zászlós Urak — úgymint Kupa Hertzegtől fogva, Homonnai, Bátor, Ujlaki, Zrinyi, Nádasdi, Eszterházi, Battyányi, Széchényi, Teleki, 'Sigrayak, 's több illy híres nevezetű és Méltóságú Fő-Ispánniai — — de tellyes reménységgel és erős hittel vagynak kedves Földieink, t. i. ezen Somogyság nagyobb és kisebb Birtokosai — szegényebb és boldogabb sorsu Lakos Társaink (ezek közé értvén szabadon gondolkozva az Adózó népet is) hogy amazoknak igazgató széke ragyogó sugárai, a' Méltóságos Urnak Kormányzékét is körülvévén, maga tulajdon erényei, annak még nagyobb fényt és ditsóséget fognak szerezni. — Annnyival is inkább pedig, mivel Nagyságodat, mint ezen Nemes Megyéből eredetét vevő Nemes Társunkat és Atyánkfiát, úgy tekinteni igazunk vagyon, és így erős alapon épült bizodalunk, hogy valamint Nagyságod tulajdon törzsökös Uri Nemzetségének érdemeit új fényre fogja hozni, úgy szinte Törvényeinkhez, Királyunkhoz és Ha-

zánkhoz elváloszthatatlanul tartozó kötelességeink tellyesítésében, nemtsak vételkedő versennel vélünk pályázni, hanem Vezér Csillagunk is lenni fog. —

Mind ezeknek béfejezésére, hogy beszédemmel a' Méltóságos Úrnak terhére ne legyenek! azt kívánnuk rövideden

*Hogy mi Nagyságod Kormányát édesnek érezhes-
sük!*

*'S Czimerbeli Pelikányát Aegisünknek vehessük!
Méltóságod pedig minket Testvérjeinek véljen!*

*'S velünk meglelégedéssel öröm napokat Éljen! El-
jen — Éljen. —*

---

a) Láthatni Timont — de látni Hoffmann Hist. Lex. is nyomát.

b) Kapos-Újlaki Helység határa fekszik Kaposvár és Mérő között, melly Somssich Pongrácz V. Palatinus nem régib volt Somognak kedves első Al-Ispánnya, Ő Nsga tulajdona.

c) Istvánfi, Lehozki, Forgács, Wallaszky, Budai Lex. Hunyadi Catalogus M. SS.

4.

*Ő Méltóságának a' Fő-Ispány Úrnak
Viszon-Beszédje.*

Mennél közelebb érkezek a' Tekintetes Karoknak, és Rendeknek kellő közepébe, annyival nagyobb örömmel, és vigasztalással telik-meg mellem — annyival forróbb vágyódásom azoknak karjaik közzé rohanni, a' kiktől megválni élttem fogytáig nem kívánok — mert a' súlyos hivatalbéli élet jármában senyvedő Polgárnak legékessebb jutalma Hazafiainak megelégedésekben áll — elérte a' közjóra intézett tsekély igyekezetem legdussabb bérét — midón olly Nemes Megyének ditsó kormányára emelt — mellynek erántam már is bőven nyilatkoztatott kegyes hajlandósága atyafiságos ülében nőttön növä boldogságomat

tsalhatatlanul kezesli. — Jeles, és előttem megbetsülhetetlen záloga ezen bizodal-
momnak e' Tekintetes nagyérdemű és fé-
nyes Küldöttség által lett isméti megtisz-
teltetésem is. Azért ne vegyék rosz néven
Nagyságtok szíves türhetetlenségemet, ha
buzgó szeretettel lángoló szívem oda
sietve repdes, a' hol valamennyit, a' kik
magokénak tartanak, hazafiui szeretettel
tisztelni szerentsém lehet — vezessenek
engem rokon kezét fogva közébe —
és fogadják szíves jóvoltokért, és betses
szándékokért igaz szívből szakadt kö-
szönetemet!

5.

*Tekintetes SÁRKÖZY ALBERT Fő-
Jegyző Úr által előadott Beszéd a'
Megyeház léptsóinek aljánál Aprilis
30-kán 1832.*

**Méltóságos Királyi Személyviselő
és Fő-Ispány Urunk!**

Sem a' világ hódító Romának diadalmi pompáiban, sem a' Nagyokat dagályosan környékező fényben nem találja megelégedését a' Bölts; mert noha azokkal ama bámulást gerjesztő tettek szoktak megjutalmaztatni, sőt a' Középszerűségből kiemelkedett Férfiak velek szinte a' halhatatlan Istenek sorába juttattak; noha ezek előtt is elámulva bókolnak

a' közönséges lelküek: mindazáltal mind ott, mind itt, a' hiúságnak béllyege rettentí vissza a' hideg vérrel és figyelmetessen vizsgálódót. A' valódi érdem, az igaz Hazafiúság, tellyes jutalmat keres és talál a' szívek belsejében a' jóknak helyben hagyásában, még nagyobbakra ösztönt a' Haza tetszésének 's közmegeledésnek megnyerésében.

Méltóságod illy lélektül vezéreltetve midőn a' legjobb Fejedelem által ezen örökre hív Megyének Fő-Ispányul ajándekoztatott törvényes beiktatásának szokott pompássabb szertartásiról a' Felséges Királyi Kegyelem mellett lemondván, ezen Hazai 'tisztének általvételeére minden fényt és dicsősséget tsupán a' Tekint. Karoknak és Rendeknek szíves bizodalában 's barátságos befogadásában kívánt feltalálni. Ezen fellegős érzésnek megfelelő kész indulattal állanak im Méltóságod eleibe a' Tekintetes Karok és Rendek válogatott Tagjaik által, hogy törvényes Előljáró-jokat egyszerű, de határtalan Hazafiui tisztellettal, egyszersmind nyílt szízzel, tettetést nem esmérő barátsággal fo-

gadják; kiknek Méltóságodban temérdek remények éledvén fel, indulatjait 's örömeirészeit, mellyekkel most buzognak, lefesteni se az idő se az én gyenge tehetségem nem engedik — különben is a' szívnek mély érzeti némák, a' mint Hazánk oszlop embere mondá: a' jelenlévőknek arczáirol ragyogó szemeből, 's e' közönségesen kijelentett részvételtől lehet azokat olvasni, — majd magok a' Tekintetes Karok és Rendek fogják azokat bővebben kinyilatkoztatni.

Mellyre nézve, hogy Méltóságodat ne tartoztassuk, im alázatossan meghívjuk, méltóztasson, belépni az on palotába, mellyet a' Tekintetes Karok és Rendek a' „KÖZ JÓ“ nak készítették; mellybe hogy mind belépése, mind itt mulatása, 's általjában ezen fényes Kormányának viselése a' Mindenható által megáldva, minden részről kedves és boldogító legyen, — Méltóságod is személyesen valamint most ezen léptsőkön felfelé haladand, ugy egész életében és minden tetteiben előmenetelt nyerjen szívünkől kívánjuk. Éljen!

6.

*Tekintetes SOMSSICH MIKLÓS Tábla
Bíró Úr Beszédje, midőn az Árvák
Kiküldöttségét a Méltóságos Fő-Is-
pány Úr eleibe vezette.*

**Méltóságos Apostoli Király Fen-
ség Személyes Jelenlétének Tör-
vény-Széki Helytartója, Kegyes
Fő-Ispány Urunk!**

Tegnap volt azon szerentsés Nemzeti
Ünnepe Somogy Vármegyének, mellyben
Méltóságod Fő-Ispányi Székét mindenek
öröme szerentsésen elfoglalván, boldog
következendőknek tántoríthatatlan alap-
ját megvetette: — melly diszes, és Ha-
zánk boldogságát tárgyazó Hivatal légyen

ez, annak tiszteletet gerjesztő régi alkotása, és mái napig mindenek előtt legfőbb betsben tartott mivolta Tanubizonysága, annál is inkább, mennél bizonyosabb, hogy ezen igen fényes hivattalal egyyüktött akár Igazak, akár Kötelességek, egyedül alap boldogságit közönségnek tárgyazzák; mellyek közé bátran az elsők sorában tétethetnek azon gondos fő vigyázatok, mellyek a' Megyebéli Árváknak, és Ügyefogyottaknak sorsokat közellebről illetik; — tudja, és örömmel érzi azt az egész Somogyi Közönség, hogy ha ezen szent czélt magában foglaló Tárgy eddig biztos kezekben helyheztetett is, annak további folyamotja Méltóságod vezérlése alatt dupla erőt a' holdog kimenetelre nyerni fog; mert Méltóságod ritka, és erényekkel tellyes tulajdonsági; tágos Törvényes, és Polgári Tudományi, és az erköltsiség eléréséért örökké buzgó szíve, új erővel, hasznos Tanáttal fogja lelkesíteni, az ezen Tárgyban fáradozó Hivataloskodókat: — minthogy pedig ezen hivatalos eszközlés, e' jelenlévő Árvák Kiküldött-ségére a' Nemes Vármegyétől, főbb He-

lyeknek helybenhagyása mellett, bizva lenne, kötelességemnek ösmérem Társaimat, mint érdemetlen Elölülőjök Méltóságodnak bémutatni, és őket velem egygyüt nagy hathatu kegyelmibe, és kegyességeibe ajánlani, nem óhajtván semmit forróbban, egyéb hogy a' Nagy Úr Isten Méltóságodat sok évekig szerentsés, és ép egészséggel vigasztalván, igen szeretett és tisztelt bölts Kormányá alatt, a' Közjónak előmozdításában megelégedését nyerhesse. —

7.

*Tehintetes KATSKOVICH MIHÁLY
 Tábla-Biró Úr Beszédje, midőn
 az Ügyvédi Kart Méltóságos Fő-
 Ispány Úr eleibe vezette.*

Méltóságos Personalis Úr,
 Kegyes Fő-Ispány Urunk!

Az igazságnak sörény és tökéletes kiszolgáltatása, a' polgári társaság jóllétének egyik fő alapja lévén, valamint semmi kétséget nem szenved, hogy annak eszközlésére, a' bültesség' és törvények' józan tudománya, — a' honnyi szokásoknak, úgy mint polgár társainak bőv esmérete, — a' munkás szorgalom, — az

egyenes és részrehajlást nem esmérő érzékeny szív, — mind olly tulajdonságok, mellyek nélkül, sem az ügyeket előterjesztő és homályban burkolt Igazoknak fölvilágosításában fáradozó Ügyész, sem pedig az ítéletet kimondó Bíró, nem lehetnek: úgy igaz az is, hogy az emberi Nemzet, kinek kinek erköltseit és nagy érdemeit, előbb utóbb igazságosan megbírálni tudván, senki eránt, sem a' nagy hódoltatók — sem a' hiu fénnel ditsekedő nagy országlók — sem pedig a' legmélyebb tudományu férfiak eránt is nagyobb háladással soha nem volt, és senkinek emlékezete szentebbül fenn nem tartatott, mint az igaz Biráké: — ezeknek neveit, ezeknek emlékezetét áldja a' késő maradék is.

Mély és hódoló tiszteletre gerjedd tehát ezen megyebeli Ügyészi Kar, a' midőn mái napon maga előtt Méltóságokban szemlélhet és tisztelhet egyesítve, mind azon ritka tulajdonságokkal fölékesítvén nagy férfit, — a' mellyekkel egy valódi Törvénytudónak, — egy fáradhatatlan munkás Ügyésznek, — egy bölts Birónak birnia kell, Méltóság-

dat a' kegyes természet nagy és ritka elmebeli tehetséggel megáldván, életének zsengejét mély és hasznos tudományoknak, 's jelesül a' törvényeknek szentelvén; meg nem tsüggedt szorgalommal a' törvények széles tudományát, a' törvénykezésbeli honni szokásokat, azoknak szövevényes esméreteit, mintegy magáévá tévén; már fiatal korában, a' midőn a' Fölséges Királyi Curiánál ügyési pályáját futni kezdette, mindeneknek figyelmét magára vonta; és valamint szép elmebeli tehetségeinek kimitelzésére fordított példátlan szorgalma, úgy törvénytudományának híre, napról napra terjedvén, jeles tehetségei és érdemei által, fényes hivatalokra magának utat nyitván, minekutánna azoknak elviselésében senki által, sem a' tzélarányu munkásságban, sem a' reá bízott legfontosabb dolgoknak szerentsés kivitelében, sem a' Haza és Király eránt tántoríthatatlan hívségben, senki által fellyül nem haladtatott; méltán várhatta Méltóságod önn erköltseinek és polgári érdemeinek jutalmát.

Fölséges Urunk és szeretett Királyunk, a' kiben a' kegyesség, a' böltsesség, az igazság szeretettel párosodva, egész Európa által tiszteltetik, — Méltóságodnak mind jeles tehetségeit, mind erköltseit böltsen megbírálni tudván — minekutánna a' Nagy Méltóságú Királyi Helytartó Tanátsnál, úgy a' Fő-Méltóságú Magyar Királyi Udvari Fő-Cancellariájánál viselt Tanátsosi és Referendariusi Hivatalokban, Méltóságodnak érdemeit bőven tapasztalta; elsőben ugyan a' Maga Királyi Személyes Jelenlétének, a' Fő-Törvényszékeken Helytartójának, és ime most nekünk Fő-Ispányunknak kinevezni, — ez által pedig ezen Nemes Megyét, Méltóságod Személyével megajándékozni, vagy is inkább azon Megyét, mellyből már tizenharmadik századtól fogva Méltóságodnak ditsó Elei, és számos Rokoni, mind világi, mind papi fő-hivatalokra emeltettek, megörvendeztetni 's megjutalmaztatni méltóztatott.

Valóban kettős örömmel lepettetik el ezen Nemes Megye, mert Méltóságod-

ban nem csak a' legfényesebb hivatalokkal tündöklő Férfiút, hanem ama nagy emlékezetű Hazánkfiainak, néhai Kapos-Mérei Mérey Imrének, Fő-Törvényszékek egyik nagy érdemű Közbirájának, és Kapos-Mérei Mérey Mihálynak, Országunk Királyi Helytartójának, ritka erköltsökkel tündöklő Férfiúnak ivadékját rokon szeretettel tisztelheti. Ezeknek ditső emlékezete, az ő jeles hazafiúságokért, valamint most is az egész Hazában, úgy jelesen ezen Nemes Somogyi Megyében tiszteltetik, szinte erős lélekkel hisszük, hogy Méltóságod ditső Óseinek nyomdokán, bölts Kormányá által, mellyet mái napon által veend, — ezen Nemes Megyének kitündöklő virágzását minden részeiben öregbíteni, és valamint az egész édes Magyar Hazánkat, úgy jelesül Somogynak lakosait, mint földieit — a' Törvény' és Igazság' útján boldogítani méltóztatik.

Melly igyekezeteiben hogy Méltóságod legszerentsésebb lehessen tisztaszívből óhajtjuk, és hogy ezen Megyebeli jelenlévő Ügyészi Kart Kegyel-

mében tartani méltóztasson, alázatosan
kérjük: hogy pedig a' Magyarok Istene!
Méltóságod drága Életét számos eszten-
dőkre kiterjessze, és Somogy sokáig Mél-
tóságod szerentsés Kormányával büszkél-
kedhessen, — legforróbb óhajtásinkal
bizonyítjuk: **Éljen!**

8.

*Méltóságos Fő-Ispány Úr által a' Nagy
Gyülésben tartott Fő-Beszédje.*

Tekintetes Karok, és Rendek!

Felséges Urunknak érdemem felett reám szállított számtalan kegyelmei, és malsztjai között reám nézve a' legbetsesebbek közé foglalom azt, hogy ezen Tekintetes Nemes Megyének Főkormányozása kezeimre bizattatott. Mert akár a' Tekintetes Nemes Rendeknek a' köz Jó, és hazai boldogság serény gyarapításában szerzett tündöklő érdemeit — akár a' Megyeheli törzsökös, és fényes Nemeségnek ritka méltóságát — akár a' Tisztviselő Karnak méltán magasztalt betsét

— akár a' köz népnek ditséretes iparkodását, és nagylelkű atyáskodással gyámolított igyekezetét tekintem — csak egy olly érzés foglalja el szívemet, melly a' gyönyörködést egy nemes büszkeséggel elegyíti; kérkedvén azon tisztelettel, hogy édes Hazánknak olly ditsó Megyéjében Felséges Urunknak meghálálhatatlan Kegyelmeből a' Tekintetes Rendeknek vezérlő társok lehetek — egyszersmind édes vigasztalást levén azon boldog helyheztetésben is, hogy ezen drága környékben a' mellyből nevem, és Nemzetségem származik, vérim, rokonim, 's barátim között — nem lehetek idegen jövevény. Kéméllő kegyességgel megengedik tehát, a' Tekintetes Karok és Rendek, ha most, midőn ezen díszes Széket elfoglalom, megfélejtkezem egy pillantatig, azon terhekről, mellyek véle szövetkeznek, és ha egész valóm azon örömben mereng, mellyet nem éreznem lehetetlen, annyi indítványt találván ezen életem legszebbik napján az édes örömrre, hogy erre nézve inkább azon aggódom, mit halgassak el, mint azon, a' mit mondjak. — Viszsa tekintsek

bár a' lefolyt mohos századok' év könyveibe — vagy a' jelenkorra fordítsam szemeimet mindenütt olly nagy, olly ditsó tetteknek bő forrását találok Somogyban, hogy nints a' mi ne édesgetne Eldódeim szülötte földjére — hogy magamnak hivalkodva ne látszassam tömjénezni, elhalgatom azon ditsóséges Neveket — mellyek e' Széken Hazánkban fénylettek — Homonnai, Kanisai, Ujlaki, Marczali, Nyári, Báthori — Nádasdy — Eszterházy — Battyányi — Széchényi, 'Sigray híres Nemzetségeket — hanem tsak azt kérdem nagytekintetű hazánkfiaitól — hol az a' jeles férfiú, ki a' legnagyobb megtiszteltetésnek nem tartaná azon örök emlékezetű Ivadékok vezérlésével felékesíteni, kiknek Zrinyi Zászlója alatt Szigeth-Várán a' Hazáért elhalt Vitéz Óseik minden Nemzetek nyelvein magasztaltatnak? — De ha tsak a' közelebb múlt zordon időknek gyászos esztire — édes Honnunknak zajos veszedelmire hátra pillantunk, hány nevet találunk felkelő Nemes Seregünknek vitézei között, mellyek a' bajnoki áldozatok emlék oltárán örökre fent maradnak

vésve. — Más részről mellyik tájékán áldott Honnyunknak virágzanak szembetünöbben az emberi tehetségnek remek születményei? hol emelkedik szaporábban és hathatósabban a' Nemzeti iparkodásnak műveltsége? — hol számlálunk annyi palérozott mezei Gazdákat mint e' kies téreken — mellyeknek gyümöltsei varázsló gyönyörűséggel lepik meg az utazónak szemeit? — kifejezi Megyénk Czimere elmésen a' természet adományinak bőségét; — de ki nem fejtheti képpesen azon emlékezetes bültességet drága Somogyunknak, hogy még a' 15-ik században az első vala, melly a' magányos Tisztviselőknek petsétjeik helyett, Megyebéli tulajdon tzímeres petsétet szerezvén a' köz dolgokban illő rendtartásnak műveltebb módon való elintézése után, részszerint a' visszaélések, részszerint némű némű alkalmatlanságok elhárítása fejében gondosan törekedett, — és ebben a' testvér honni Megyéknek példája lön; ezen fölül pedig a' 16-ik században már kebelében helyheztetett Könyvnyomtatás által szórta maga körül az ész, és a' lélek nemesebb mukálkodásinak sugárit — Ezen

jól tévő Intézetnek gyarapodását megemésztvén azután a' pogány pusztítások éktelensége, melly nemes nagylelkűséggel léptek e' Tekintetes Megyének Rendei bölts Eleiknek nyomdokokba — az emberi boldogítás eszközéül tsak nem rég állítván, és ditsó neveknek halhatatlanságával egyszersmind örökösítvén tulajdon iskoláikat — Miképp magasztallyam továbbá a' Tekintetes Rendeknek, és Karoknak azon jámbor szándékú adakozásokat, mellyel a' most múlt szerentsétlen pusztító Nyavalyának enyhítésére szegény adózó néphez viseltettek — Mit szóljak azon tsak nem példátlan bőkezűségről a' mellyből ezen díszes épület emelkedett — a' hol az első vagyok, ki Fő-Ispányi Hivatalát ezen Tekintetes Rendeknek éltem fogytáig fedhetetlenül tartó hitemmel e' mai nap fenszentelte. — Ditsóiti e' nagy tettek fényét velem a' köz értelem a' jelen időnek birája; — de lesz a' háladatos késő maradéknak is etsetje — vésője, melly emlékezetben tartandja a' polgári koszorú érdemeit.

Ha én azomban ezen nemes tekintetű hajdani, 's mostani törekedésekben

több szívemelő tsudákat találnék, mint valami idegen — botosánatot nyerek azoktól, a' kik tudják, hogy Nemzetségem gyökerén kevéldvén, örömet egyet értek a' Római nagy szónok szavaival: „*Magnum est eadem habere Monumenta Majorum — iisdem uti Sacris, — sepulcra habere communia.*“

Mind ezen szívreható tekinteteknél fogva vétenék szoros jobbágyi kötelességem ellen, ha ezen Fő-Ispányi Hivallomba való Beköszöntésemet azon buzgó hálaadásnak kifejezésénél nem kezdeném, mellyel Felséges Urunknak; imádott koronás Királyunknak ebbéli kegyelméért tartozom, — 's a' mellyet koporsóm zártáig forró indulattal szívemben viselni — 's halhatatlan nagy Nevét ditsóítani fogom.

Lehetetlen, hogy a' Tekintetes Karok és Rendek örömet ne osztozzanak velem ezen fiúi vonzódás örökösítésére vezérlő igyekeztemben, ha Felséges Atyánknak hív Nemzetünkre bőven árasztott Jótéteményeit egy szempillantásig nem tekintvén is, tsak e' máj napnak ünnepét veszik figyelemre, tsalhatatlan jelét talál-

ván ezen fényes Gyülekezetben azon boldogságnak, mellyet Felséges Urunk gondos oltalmának, és századok hoszszas 's viszontagságos lefolyta által felszentelt Törvényeinkhez vonzó ragaszkodásának köszönünk. Mert midőn körülöttünk sok Népek hajdani Alkotmányaiknak düledékjein — vagy az óhajtott remekkel vajodó elmének bajos szültétől reménylik a' jövendőség nyereségét, vagy a' tökéletesítésre szánt fáradozások küzdései között az Ősi szerentsének ismét hasadó hajnalát várva várják — mi a' nem régen fellegő dühös veszélyek közül bajnoki elszánással megmentett, és a' dagályos idők habozó villongásaiban is álhatatos szorgalommal ápolgatott édes Hazánknak kies kebelében — tartózkodás nélkül élünk Vitéz Eleinktől származott Ősi szabadságainknak, irigységre méltó tulajdonságival; nyugodt elmével foglalatoskodunk ma egy díszes régi szokással, a' melly ha a' dolgok külső szemléleténél fellyebb emelkedünk önnön rendelkezéseinkre bizott Megyebeli Intézeteinkre nézve — a' tanátskozó, és választó Rendeket, az általok köz boldog-

ság eszközéül és bíráiul választott Tisztviselő Karral — a' Királyi hatalomtól származó Fő-Ispányi Hivatalban öszvekaptsolván, és elevenebb érintésbe szorítván 's így egy közczélpontra vezérelvén, a' törvényes hathatóságnak ágazatjait — a' törvény — szerző ész remek művének méltán tartathatik.

Hát ha még azon jótékony szándékaira függesztyük szemünket Felséges Urunknak, mellyeknek a' késő maradékra is terjedő gyümöltseit a' már legközelebb reánk következő időpont — szent akaratjánál fogva kebelében hordoz, — és minden igaz hazafi hív melyében tsirádzik. — Ha tiszta őnszinteséggel megfontoljuk ebbéli Atyai szorgalminak véghetetlen betsét — ha tsüggedthetetlen bizodalommal hiszszük önnön országos tanátskozásink útján az ő bölts, 's nagy lelkétől azon boldogságot, melly rendszeres Intézetjeinknek az engesztelhetetlen idő szükségeihez való figyelmetes alkalmaztatásaiból — Hazánkra — szeretett Alkotmányunk sérelme, és tsonkulása nélkül háromolhat — ha buzgó szíveinkben virít az a' meggyőződés,

hogy forró haza szeretettel tellyes igye-
 kezetinknek közbenjárásával — az ő ma-
 gos elméje és semmi viszontagságai közt
 — gyakran felindúlt éghajlatunknak, meg
 nem tántorított nagy szíve — a' megüt-
 köző vélemények tornyos habjai között
 is tsendes szelídséggel öszve békélteti az
 elmúlt kort a' jövendővel — 's felébreszt-
 vén az elaggodt tehetetlenségben fagyos-
 kodót, mérsékelvén pedig az újjabb ok-
 fejeknek néha kártékony hevét, vagy re-
 ánk nem ruháztatható kéméletlenségét —
 a' régi bajokban sínlódó Hazát, fiúi bizo-
 dalommal kitárt üleinkben — rendülés
 nélkül vezeti keresztül egy boldogabb
 időszakaszba, mellynél fogva méltán tart-
 hatunk számot azon szerentsére, hogy mi-
 dőn okos Eldódink vérrel festett hagyo-
 mányát áldott polgári Alkotmányaik ága-
 zatjait tetemesebb részeiben — a' jelen-
 kor és a' jövendőség készítő kívánsá-
 gaira tökéletesíteni iparkodunk — ke-
 zeink között szét nem omlik a' sok szá-
 zadok és ezeknek küzdései között is épen
 fenntartott agg talpköve nemzeti lé-
 tünknek. Emlékezvén a' Böltsnek azon
 mondásáról: „*In tranquillo tempestatem*

adversam optare dementis est; subvenire autem tempestati quavis ratione sapientis.“ —

Ez a' mi korunk magos feladása.

Azomban, midőn illy nyugodt elmével borulunk a' szép reményeknek ölébe, vegyük eleve szemügyre Tekintetes Karok és Rendek jelen sorsunkal járó kötelességeinket. —

Törvényes szabadságinknak magunk közt gyakorlott legjelesebb részei, úgymint a' tanátskozás, a' végrehajtás, a' bírálkodás — és a' Népnök gyámolítása, szint' annyi szoros, és lélekben járó terheket vonnak magok után reánk, és Tisztviselőinkre nézve.

De ezeket sokkal mélyebben érzik a' Tekintetes Nemes Rendek, és a' Nemes Tiszti Kar, sem hogy bővebb utasításomra — szükségek lenne; — Tudják a' Tekintetes Státusok, hogy a' köz Gyülekezeteknek, és tanátskozásoknak hasznát és sikerét tsupán a' mély bélézés, a' szorgos vizsgálás, és a' részre nem hajló egyenes, és józan ítélet, az ellenkező ítéleteket pedig tsupán a' szerentsés eggyeztetés vezérelheti jóra, a' diszés méltósá-

got pedig csak a' jámbor magaviselet tarthatja fent, elvesztvén a' megátalkodás által gyakran a' legjobb szándék minden tehetségét, megszeplősítvén a' felesleg szóváltás által a' legfontosabb tanátskozásnak is minden érdeme.

Tudják a' Tekintetes Rendek, tudja a' Nemes Tiszti Kar, hogy hijába hozatattik a' legbültsebb, és legboldogítóbb végzés is, ha azt nyomba nem követi a' gyors végrehajtás, lehetetlen eszközteni a' boldoságot, ha a' hasznos rendelések, a' Kormányozó Székeknek utasításai, ha önnön elhatározásaink fogamat nélkül maradnak; és az e' részben való fáradhatatlan serénykedés, megyebéli Tisztviselőinknek legméltóbb ditsósége.

Tudják a' Tekintetes Nemes Rendek, hogy Ősi hagyományinknak és fáradságos szerzeményeinknek, sőt személyeinknek bátorsága is tulajdon bíráinkra vannak bízva, a' kiknek ítéletjeik minden pártfogás nélkül való törvényes igazság által vezéreltetvén is, csak akkor válhatnak a' megbukott Félnek vigasztalására, ha hosszas várakozás és huzás vonás nélkül bal sorsa szaporábban hely-

heztetik bizonyosabb állapotba — a főbenjáró hatalom gyakorlásában pedig csak akkor szereztetik meg a kívánt bátorság, ha a vakmerő vétet folyvást utóéri a büntetés súlya; egy szóval az igazság szapora kiszolgáltatása a Társaságnak valóságos boldogsága — mert ha az igazság érzésének betse mélyen gyökeredzik az emberi szívben, az igazságtalanságban a gonosztévők is megütköznek úgy annyira, hogy ha egy részről tulajdona lévén az embernek, hogy saját fogyatkozásait nem mindenkor üsméri meg, hogy pazarlását az adakozással — fősvényességét takarékossgal — félénkségét gondoskodással — vakmerőségét vitézséggel leplezi; más részről készebb magát pazarlónak, fősvénynek, félénknek, vakmerőnek, hogy sem igazságtalannak vallani. Az idegen ellenségtől fegyverrel, sántzal, bástyával védelmezzük magunkat, a polgári életben előforduló sérelmek ellen a Bírónak igazság szeretetében bizakodunk — átok száll az igazság gyilkossára.

Tudják a Tekintetes Karok, hogy az Adózó-Népnek verétékes keresménye,

és minden tehetsége a' Megyebéli Tisztviselők gondos sáfárkodásokra vagyon hagyva, ezen tárgynál, és a' gyámoltalan Árvák sorsánál nintsen szentebb tárgy kezeinkben, ez iránt helyheztesik törvényeink tellyes bizodalmodkat nemes lelkeinkben, ezeket úgy is mint a' köz kormányozás eszközeit lelkünkre szállította Hazánkknak alkotmánya. — Legnagyobb tehát és legditsóségesebb az érdeme annak, a' ki ez ebbéli köteleességben megtantorithatlan egyenességgel, könyörülő mértékletességgel, adakozó nagy lelkűséggel és jó lelkű iparkodással eljár; áldás követvén nyomdokát annak, a' ki sanyargatás és gyarapodás nélkül él a' tágas hatalommal.

Mind ezeket bővebben tudván a' Tekintetes Státusok, bültsen átlátják azt is, hogy ezeknek minden visszszavonás nélkül eszközlendő végrehajtására szüntelen figyelmetességgel ügyelleni az én Hivatalomnak legfőbb kötelessége. — És noha Felsőleges Urunknak ditsó szolgálata távolabb foglalja is el személyemet, sem hogy annyira foglalatoskodhatnám a' Tekintetes Nemes Rendeknek

kebelében, a' mennyire azt tiszta szívemből kívánnám; még is semmi fáradság a' melly a' köz-jónak és ezen reám bízott Nemes Megye boldogságának gyarapítására vezérel, terhemre nem esvén, minden iparkodásomat távúlról is oda fogom intézni, hogy ezen kormányozó Hivatalomnak igazait esmévén, a' Tekintetes Nemes Rendeknek Jussaikat tellyes tisztelettel betsülvén, kötelességemnek tökéletesen megfeleljek.

Hogy pedig ezt tehessem, a' Tekintetes Státusok bölts tanátsára és betses bizodalomára legfőbb szükségem vagyok; mellyet mind közönségesen, mind egyenként kikérvén, és magamat szíves barátságokba magyaros egyenességgel ajánlván, esedezem, hogy elhitetessék magokkal a' Tekintetes Státusok és Rendek, hogy életemet szerentsésnek és ezen Hivatalomnak lefolytát ditsóségsnek fogom tartani, ha ezen Tekintetes Nemes Megyének vagy egyes tiszteletre méltó Tagjainak boldogságát tsak némű néműképpen is eszközölhetem.

Még egy szent kötelességem vagyok hátra Tekintetes Karok és Rendek, hogy

tudniillik ezen Nemes Gyülekezet tündöklő fényét hathatósan nevelő nagyra betsült és tisztelt Jóakaróimnak, Barátimnak, és a' Tekintetes Nemes Megyék nagy érdemű Követtyeinek, — 's minden renden lévő kedves Ūri Vendégeinknek kegyes magok megalázásokért alázatos szíves köszönetemet kijelentsem — teszem azt annyival buzgóbb indulattal, mennyivel forróbb hazafiúi szeretettel szorúl szívem hozzájok ; hála nékiek tőlem és tőlünk megtisztelésünkért örökre — éljenek boldogúl 's tartsanak engemet kegyes jóvoltokra 's emlékezetekre, minnyájunkat egyetemben pedig többszöri barátságos látogatásokra érdeme-sekké. —

9.

**Tekintetes CZINDERY LÁSZLÓ Első
Al-Ispány Úr által tartott Felelő
Beszéd.**

**Méltóságos Császári Királyi Ka-
marás, Ő Felsége Királyi Sze-
mélyének Törvényszékbeli Hely-
tartója, és Fő-Ispány Úr!**

**Egy nevezetes Író — talán inkább azért,
hogy visszás állításával a' Közönségtől
magát megkülömböztesse, vagy talán
azért, hogy az ékesen szóllásnak hat-
hatós erejét kitündököltesse inkább,**

mint belső meggyőződésből — azt állítá hogy az embereknek legboldogabb állapotja egyedül a' természeti együgyü szabadságban találhatik fel; 's ugyan azért kárhóztatá mind a' tudományokat, mind a' műveltségnek egyéb eszközeit. De a' tapasztalás amaz állításnak helytelenségét bizonyítja, midőn látjuk, hogy a' legpallérozottabb Nemzeteknek legtöbb módja van eljutni a' boldogságra; sőt az okosságnak is jobban megfelel a' társasági állapot — mert tsak a' polgári társaságban uralkodik a' Törvény, és igazság, melly mint külsőkép — a' bátorság kedvéért — mint erköltsikép — az embernek tökéletesedése végett, mellyre alkotva vagyon — megkivántatik. Tsak azon fő hatalom alatt, melly a' törvénynek, 's igazságnak erejét, a' társaság tagjainak közakaratójával egyezőleg alaposítja, 's állandóul fenntartja — értvén ezt a' bölts törvények hozására, azoknak végrehajtására, és az igazság kiszolgáltatására — tsak ott lehet olly állapot, melly az emberek földi óhajtásainak megfelel; tsak ott fejlődhetnek ki a' tudományok, a' köz-

hasznu esméretek — mellyeknek terjedése gyarapítja a' Nemzeti gazdaságot, és a' valódi erköltsöt; tsak ott verhet állandó gyökeret a' Kormány és alattvalók közt szükséges költsönös bizodalom, a' Haza, és Közjó szeretete, és ezekkel együtt járó fellengős érzések, mellyek a' Polgárt egyszersmind a' lehetőségig legtökéletesebb emberré formálják.

Nagy háládatossággal tartozunk tehát Eleink emlékezetének, hogy a' vad féketlenség helyébe a' törvény hatalmát Hazánkban fölállították; — bölts törvényekkel meghatározták: a' törvényhozásnak, a' törvények jobbításának, és végrehajtásának módját: — elrendelték a' Hazai Kormány székeket, a' belső rendtartásokat, mellyek közt legelső helyet érdemel a' Vármegyéknek máshol nem esmért szerkeztetése; — egy szóval hátrahagyták nekünk szép polgári alkotmányunkat, melly annál nagyobb bámulásra méltó, minthogy ezer esztendő's Sarktörvényeink mái napig fennállanak, és ezen régen alkottak után hasonlóról most ábrándoznak más Nemzetek; mi pedig számtalanoknál boldo-

gabbak, és szerentsésebbek lévén, a nevedő tökéletesedésre kész utat, és alkalmat nyertünk örökségül.

Fiúi mély háladatossággal tartozunk azon kegyes Fejedelemnek, a' ki törvényesen reá szállott Kormányát már olly feltétellel, és ígérettel kezdette, hogy alattvalóit hűséggel, és törvénnyel igazgatni, a' Nemzetnek pedig bizodal-
mát, és hajlandóságát tellyes mértékkel visszanozni fogja — a' ki nem tsak fenn-
álló tövényeinknek betöltésére 40 évek alatt szüntelen ügyel, hanem Hazánk alkotmányi tövényeinknek újabbakkal való megerősítését, és Felséges akarata-
jának hozzájárulásával segítette, és rövid idő alatt még ujjabb hasznos tövényekkel bővítetni fogja.

Ezen szeretett Fejedelem atyai gondoskodását a' Kormány minden ágaira kiterjesztvén, különös figyelemmel van a' köz hivataloknak kiosztásában arra, hogy alkalmas, és érdemes Férfiak állítassanak tövényes Elöljáróknak, a' kik a' tövény, és igazság erejét fenntartani tudják is — akarják is. Igy kívánnya a' közjóra függesztett nagy lelke polgári

alkotmányunknak sértetlen maradását a törvények betöltésével eszközölni; — így részesített bennünket Királyi kegyelmében, midőn Méltóságodat néhai boldog emlékezetű Gróf 'Sigray József Ó Kegyelmességének elhunytával vezér nélkül maradt Nemes Megyénknek — hazai törvényünk szerint — Fő-Ispányává nevezni méltóztatott, melly annál nagyobb örömet gerjeszt kebelünkben, minthogy Méltóságod Uri Nemzetsége eredetével kérkedhetünk; kinek Elei már Törvény-Könyvünkben, mint fényes Országos hivatalokat viselők fénylenek.

Méltóságodnak Szerembül eredett, és Somogyban megtelepedett Ós-Elei régi neveket Virágosival felváltották, az úgy nevezett, és II. András Király által nekik adott Jószág után. Már IV. Béla Király alatt fényleni kezdettek, és a Tatároknak Hazánkból történt kiindulása után, ugyan ezen Királytól Kapos Mérőt, és több hozzá tartozandó javakat új Királyi Adomány által nyerték meg, és ekkor neveket másodszer megváltoztatván, ezen Megyebeli Helységtől Mérey nevet vették föl.

Ezen Századok által virágzó Nemzetség Anyul származik Megyesi Mize, vagy Moys-tól, a' ki 1272-ik Esztendőben Nádor - Ispány, és hihetőkép ezen Nemes Megyének Fő-Ispánnya vala, és Sabina Hitvessétől, IV. Bela legfiatalabb Leányától; és Leány-ágon Illésházy, Apponyi, Balassa, Bánfy, Forgáts, Csapy, Lorántfy, Révai, Ujfalusi Grófok, Faiszi, Somlay, Lengyel, Tallián, Dióssy, és más jeles, részint most is virágzó Nemzetségekkel atyafiságban vagon.

Itt a' rövidség kedvéért elhallgatván a' többi érdemes Tagjait Mérey Nemzetségnek, légyen megengedve, hogy Mérey Mihályt említsem, és tsábíthatatlan Hazafuságának minden valódi Magyar-tól megérdemlett háladatos tisztelettel ezen szent helyen kinyilatkoztassam: Ezen érdemes Férfi Thurzó Elek Nádor Ispány mellett a' Hazai törvényeket megtanulván, és gyakorolván, utóbb Királyi Személynek Törvényszékbeli Helytartója lett, és az 1527-ik Esztendei 3-ik Czikkely által megrendelt, 1548, 1550, és 1553-ikban az Ország Rendei

által sürgetett Törvények megvizsgálása, és megrostálása Ő reá bízott: meg is felelt ebbéli meghagyásnak, és ezen nagy munkát *Quadripartitum Ferdinandeum* nevezet alatt kiküldött Társaival elkészítette; de minthogy az Ország Rendei megegyezése nélkül némelly az alkotmánnyal ellenkező pontok a' Szerkeztetok által el nem fogadtattak; ezen munka az Ország-Gyűlés eleibe soha se terjesztetett, ámbár 1563. esztendei 30-ik Czikkely által sürgettetett: melly alkalommal Mérey Mihály nyilván kijelelte tántoríthatatlan Hazafiuságát kész lévén inkább kegyelmeket veszteni, mint Hazája javait sérteni! — — Ezen igazság, és hazafiuság ritka példája nem is maradott jutalom nélkül, mert ha bár Fejedelmének kívánságát e' részben nem tellyesítette, ez még is megismervén Mérey Mihály erényét, Királya, és Hazája eránt való tántoríthatatlan hívségét, nagy érdemeinek jutalomul Nádor Ispányi Helytartónak kinevezte, melly Tisztjében az 1563-ik Esztendőben öszvegyült Ország Rendei 65-ik Czikkely által nem tsak megerősíteték, ha-

nem ezen fellül Hazánkban a' megbizottságnak olly ritka, de remek példájával tiszteltetett meg ezen jeles Férfi; hogy az általa kiadott Adomány és hivatalos levelek törvényes erőre felemeltetve, hathatóságok késő jövendősegre álteresztetett. Így jutalmaztatott a' valódi Hazafiuság, és már akkor is megismertetett, hogy tsak attól várhat a' Fejedelem is hív szolgálatoakat, a' ki Hazája jussait védeni minden módon kész, és egyiknek megtsonkításával a' másiknak kegyelmét nem keresi. Az igazi Honfi a' Haza, és Király igazait egy formán fenntartani köteles, és egyiket a' másik nélkül tisztelni, szeretni nem képes: ugyan ezt tartják szeretett Ferentz Királyunknak az 1825. Ország-Gyűlési Rendekhez intézett arany szavai-is, midőn kijelenti, hogy se a' Király, se az Ország igazaitól semmit elvenni nem enged, és hogy tsak mind a' kettőnek sérthetetlen fentartása biztosíthatja alkotmányunk maradását.

Azolta a' Mérey Nemzetség szakadatlanul a' Hazafiak sorában maradott, kik között Imréről, és Istvánról mint Királyi

Tábla Bárókról, Mihályról pedig mint Vegliai Püspök, és Szekszárdi Apátról Törvényeink diszesen emlékeznek. Méltóságod Nagy Bátyya Sigmond mint Trenchén Vármegye Első Al-Ispánya és Követje, a' Pompás elfogadás szertartásra volt az 1740-dik Ország-Gyűlésen kirendelve, Édes Attya pedig Lajos sok érdemeket tudott magának szerezni, mellyeknél fogva a' Királyi Ügyek védléséből Királyi Tábla Birává tétetett, Méltóságod pedig Ósei nyomdokit követvén a' Törvényes pályáját buzgón kezdvén és folytatván, 1808-ik Esztendei Ország-Gyűlésen Tekintetes Nemes Nyitra Vármegyét képezte, és így Ós Elei érdemeit magáéval halmozván, Ó Felsége Arany-Kultsos Hívénnek, utóbb a' Nagy M. Magyar Királyi Helytartó Tanáts Tanátsossáva, és Al-Tárnokká neveztetett; melly hivatalokban érdemlett Fejedelmi megelégedés, Méltóságodat a' Fő Méltóságú Magyar Királyi Kancellaria Tanátsossi, és a' mult év végével a' Királyi Személyes jelenlétének Törvényszékbeli Helytartói, és Tekintetes Nemes Somogy Vármegye Fő-Ispányi Tisztre vezette.

Ezen megkülönböztetés nem váratlan egy olly Fejedelem alatt, a' ki előtt a' tündöklő ritka szép tehetségek eltakarva nem maradhatnak, sőt azoknak méltó jutalma, és a' legfelsőbb tetszésnek, és bizodalomnak tanúbizonysága. Midőn tehát illy felséges tetszéssel megjutalmazott Férjfiú elfoglalná ezen Nemes Megye Kormányzékét, annak Rendei ezen jeles napot méltán hazai sátoros ünnepnek tekinthetik, és mint olyant örömbe merülve, lángoló érzésekkel, emelkedő szívvel méltán megülhetik: mert Méltóságod személyes erénye, és talentomai, mellyek a' törvényes, és egyéb tudománybeli jártasságából, hosszas tapasztalásából, ékesen szólló böltsességéből, és magából a' Királyi választás kegyelméből bőven és példásan tündöklenek; biztossá teszik, hogy a' Nemes Megye díszére, és lakossai boldogságára jeles idő-szakasz kezdetét veszi azon órától fogva, mellyben biztos kézbe a' kormányt veszi; és a' mint ama híres Szigetben ostromlott Gróf Zrinyi Miklós segítségére Maximilián Király Gróf Balasát, Mérey Mihály vejét küldötte, és

így már akkor Somogynak mentésére Mérey Nemzetség sietett; úgy a' most uralkodó kegyes Fejedelmünk is ezen Nemes Megye kormányát Méltóságodra bízván, ennek boldogságát elősegíteni irányozta. Rokon hajlandóság kötvén e' szerint Méltóságodhoz ezen Tekintetes Karokat, és Rendeket, nevedik örömök azzal, hogy törvényes Elöljárójok egyszersmind Elölülője azon Hazai Fő-Törvényszéknek, mely az igazság kiszolgáltatásának, és Törvény megtartásának Organuma; sőt Elölülője magának a' Törvényhozó test egyik részének is, — még pedig éppen e' jelenkorban, midőn Hazánk belső szerkeztésének minden ágaira kiterjedő új Törvényeknek megfontolása, és rostálása, már munkában lévén, a' jövődőség olly nagy reménységgel terhes, — és midőn a' közelebb tartandó Ország-Gyűlése fontosságára nézve, mind a' Hazának, mind a' civilisált Világnál figyelmét méltán magára vonnyá; mert a' Magyarok Istene azon jó reménnyel bátorít, hogy noha Mérey Mihály által elkészített ilyen munka I-ső Ferdinand Ki-

rály által az Ország-Gyűlés elejbe nem terjesztetett, és hazafiúi hívségének köszönhetően, hogy akkor némelly káros ujjitások elmaradtak: úgy most majd három századdal később az Ország Rendei óhajtásainak tellyesítése addig halasztatott, míg Méltóságod Előfűlése alatt annak felvételével Hazánk boldogságát előmozdítani biztosan reményljük.

Méltóságodnak közönségesen esmért elmebeli nagy tehetsége — a' Király és Haza eránt való buzgósága, bizonyossá teheti Nemzetünket, hogy Méltóságod ama hamuiban is áldott Ósének — kivel annyi hasonlatosságra jutott — ösvényén járni, és a' Haza, és Király igazait egyformán védeni, azoknak tsorbitását hatalmasan ellenzeni fogja: így bátran léphetünk a' jövendő elejbe, és bizodalommal reménylhetjük, hogy ezen munka, melly annyi jeles Honfiak által szerkesztett, és minden Törvényhatóság által rostáltatik; a' jövő Ország-Gyűlésen közmegelegedésre, és alkotmányunknak sarkaiban való fenntartása mellett, bölts intézeteinek, formáinak e' jelen időkor szelleméhez való változtatása által Ha-

zánk boldogságát állandóan megszerezni fogja.

Méltóságos Uram! ezen T. Somogy Vármegyének Rendei tökéletesen érzik azon jótéteményeket, mellyek a' Törvényes rendnek fenntartásából folynak; mert tudják, hogy a' nélkül polgári szabadság, sőt társaság sem állhat fenn; ugyan azért a' Felséges Uralkodó Házhoz tartozó hűségben, a' Haza közboldogságára törekedő indulatban magokat mások által fellyülmulni nem engedik. Tudják azt, hogy a' Vármegyék ősi intézeteknél fogva a' polgári létnek leg-erősebb oszlopai — a' Törvényhozásnak, és végrehajtásának legnagyobb mértékben részesei — a' Királyi szolgálatnak, 's azzal a' Közjónak, a' Haza boldogságának, a' Nemzeti szorgalomnak hathatós előmozdítói: — 's ezen nagy, és illy kiterjedt kötelességeknek, tiszteteknek teljesítésére valamint készek, úgy buzgón törekednek is. Vég nélkül biztos remény támad most benne, méltóságodnak mind Személyes tulajdonságából, mind helyheztetéséből, hogy bölts kormányá alatt a' Törvény, és igazság, a'

törvényes rend buzgó óhajtások szerint illő méltóságban fenntartatván, ezen nagy kiterjedésű szép Megye tovább is hathatós lépéseket teend azon tökéletességekre, mellyekre alkalmas. Valódi örömmel, egyszersmind buzgó háládatossággal, és mély tisztelettel fogadják azért törvényes Uralkodó Fejedelmünknek, — Hazánk jóltévő Attyának — ajándékából Méltóságodat, ezen Hazánkal egyidős Megyének Elölülő székébe, mellyet eleitől fogva annyi jeles, és a' történetekben olly nevezetes Férfiak töltöttek be. Voltak itt több Királyi vérből való Hertzegek; több mint 12 Nádor-Ispányok, 's majd mind Ország Zászlósi, és Fő Hivatalaiban lévők, Fő-Ispányok; itt tündöklöttek a' Martzali, Ujlaki, Báthory, Frangepani, és több fényes Nemzetségekből eredettek között a' Zrinyiek, kiknek nevét halhatatlanná tette azon Szigethvárnak bajnok Védője, a' ki Királyához, és Hazájához tántoríthatatlan hűségét a' Világ történeteiben is alig található példás halállal petsételte meg, minekutánna maroknyi, de Vezérétől lelkeser

dett Népével a' fél holdnak számtalan táborát annyira fenntartóztatta, hogy ama dölös Szolimánnak innen eredett dühéből győzedelme előtt halála következne, nevérol ma is Szulimánnak nevezett falú helyén. Itt tündöklöttek ama híres Gróf Nádasdi Ferentz, és Tamás a' Megyénknek Zalától való elválasztásáról, és régi körére való visszaállításáról nevezetes; — itt az újjabb időkben Hertzeg és Gróf Battyániak, Báró, és Gróf 'Sigrayak, és Gróf Széchényi Ferentz, a' ki Nemzeti Könyvtárunk, és Musæum alkotása által a' halhatatlanság gyémánt Palotájába behatott — és most legközelebb Gróf 'Sigray Jósef Ó Kegyelmissége Fő-Ispány vala, kinek szelíd, és a' Tekintetes Karokkal egyetértőleg kormánya eltörülhetetlen emlékezetet kebelünkben visszahagyott és kinek elhunyta mély gyászba ejtette az egész Megyét; — Méltóságod mind ezeknek méltó követője fog lenni!

Boldog Ország! melly illy alkotmánnyal illy Fejedelem alatt lehet — boldog Tartomány! melly illy Kormányozóval szenrentséltetik! A' Mindenható tartsa

meg Hazánk Attyát, 's Alkotmányunk,
Törvényeink megtartóját, tartsa meg
Méltóságodnak drága Személyét is, hogy
Hazánknek, 's Megyénknek boldogságát
soká előmozdíthassa! Éljen!

10.

*Tekintetes SÁRKÓZY ALBERT Fő-
Jegyző Úr által mondott berekesztő
Felelet, a' Palotában Május 1-ső
napján 1832.*

**Méltóságos Királyi Kamarás, Udvari
Tanácsos, Királyi Személyes Je-
lenlét Törvényszéki Helytartója
és Fő-Ispány Úr!**

Most köttetett meg a' szövetség Méltó-
ságod, és ezen' Nemes Somogy Vármegye
Rendjei közt; mellynek alapja Hazánk
törvényes alkotmánya, iránya pedig ugyan
Hazánknak, 's különösen ezen Nemes
Megyének disze, java, boldogsága. E'
felséges tárgyhoz fogja Méltóságod bölts

kormányával vezérelni ezen reábizott Megyét; oda fogják Méltóságodnak buzgó indulatját Somogy Rendjeinek, e' törvényes szövetséghez hív hazafiui törekedései tántoríthatatlanul követni.

Ugy tágos mező nyílt Méltóságodnak, már különben is Országos fő hivatala által szélesen kiterjedt hazafiui munkásságára; de tagadhatatlan, hogy a' hozzá mért terhek is sulyosak. Felsőleges Fejedelmünknek, Hazánkal — polgári alkotmányunk szerint elválthatatlanul öszvekött hasznát és szolgálatját, a' közboldogságot előmozdítani, az igazságot minden oldalas tekintet nélkül mind személyesen, mind mások által kiszolgáltatni; a' Királyi igazokat és Nemesi szabadságokat egyaránt védeni; az ügyefogyottakat gyámolni; a' különböző véleményeket egyesíteni, a' millyen szép olly terhes kötelesség. A' Vármegyéknek szerkeztetéseknel fogva, a' hazai minden állapotu dolgokra kiterjed törvényhatósága; de valamint a' hadnak szerentsés kimenetele leginkább a' Vezérnek okosságától, — a' tenger hullámi közt hányattatott hajónak ohajtott rév partra vezetése a' Kormányos-

nak tapasztalt ügyességétől függ: úgy a' Vármegyei közdolgok folytatásának sulya is legnagyobb mértékben a' Fő-Ispányokat illeti. Méltóságodnak személyes tulajdonságai, talentumai, mély tudománya, belátása, tapasztalásai, egyenes szíve, eléggé kezeskednek, hogy ezen terheket Felséges Urunknak bizodalma, és a' közvárákozás szerint erős vállakkal fogja viselni; — de még ezen Nemes Közönségnek egyesített erejében is fel fogja a' szükséges segítséget találni. Merő Méltóságod buzog ősi alkotmányunkért, erős védlője a' törvénynek 's igazságnak, 's azért senkinek jussait letapodtatni nem engedi; Méltóságod tsak a' jót, az igazat szereti; 's tiszteletben tartja a' közvélekedést; mind ezekkel biztos reményt nyújt, hogy a' törvényes rend ezen kormánya alatt lévő Megyében óhajtott erőben fog tartatni; 's egyszer'smind Nemzeti szorgalmunknak minden ágai, polgári társaságunkat éltető intézeteink szerentsésen fognak támogattatni; szóval Méltóságod a' Hazafuságnak — ennek az egekig ható erköltsnek — gyakorlásában, szép példájával lesz vezetője ezen Megyebeli lel-

kes Hazafiaknak, ha bár az magának megkívánja is azon áldozatot, hogy senki magát, tsak a' Közjót szeresse.

Illyen meggyőződésből származott a' Tekintetes Karokban és Rendekben azon határtalan és őszinte bizodalom, melly Méltóságoknak minden jó szándékot 's igyekezeteit hathatósan fogja előmozdítani. Törvényes Előljárójokkal közös lesz már minden indulatjok; verseneznek, a' Fejedelemhez és Hazához tartozó hűségben, 's ezekért törvényes kötelességek szerint semmi áldozatokban hátra nem maradnak; törvényes szabadságaiknak gyakorlását pedig úgy intézik, hogy arra önmagokat is érdemeseknek mutatásák, 's azt maradékaiknak hátra hagyhasásák; itt az árvák sorsa legnagyobb figyelemben 's dolgaik rendben tartatnak; itt az adózó népre — mellyben gyökeredzik a' Nemesség ereje, és a' Haza gazdagságának előmenetele, különös gond és pártfogás vagon; itt a' Nemzeti szorgalomnak, és tsinosodásnak kutfejei és segéd-eszközei legnagyobb iparkodással kikerestetnek 's előmozdítatnak; itt a' nyilvánosság, a' tanátskozásbeli szabad-

ság, és igazság szeretete a' közdolgokban sinormértékül szolgálnak: mind ezek Méltóságodnak Elölülése alatt tovább is virágozni, 's kormányozásbeli törvényes Hatalmát öregbíteni fogják.

Hasonló lélek éleszti a' Tekintetes Tiszti Kart, mellyet a' Közbizodalom a' törvényes, rendelkezéseknek és végzéseknek tellyesítésére kiválasztott; tellyes szorgalommal, illő megfontolással és részrehajlás nélkül igyekszik ez a' reáadott, szélesen kiterjedő kötelességeket, tetemes foglalatosságokat végrehajtani. Ezen Tiszti Kar tiszteli a' törvényes felsőbbséget, ugyan azért Elöljárójának a' Közjóra 's törvények betöltésére intézett lépéseit tellyes erővel követni fogja, oda intézvéen minden törekedéseit, hogy a' benne helyheztetett bizodalomnak megfelelhessen, és a' közmegeledést, az erénynek jutalmával, az ön belső megnyugovással elnyerhesse; Méltóságodnak bölts és szelid vezérlése alatt az elejbe szabott üsvényen, örömmel, és készen fog előhaladni; mert el vagyon hitetve, hogy az érdem jutalmat, az igaz pártfogót, a' gyarloságból hibázó pedig — mert mást

képzelní se lehet — kegyesen útbá iga-
zító Atyát fog Méltóságodnál találni.

Ezen szerentsés helyheztetésben talál-
tatik fel azon boldog állapot, melly min-
den társasági egyesületnek állandóságát
teszi; mert a' kormányozó és alattava-
lók közt a' tükéletes költsönös bizoda-
lom szüli az egyetértést, a' köz akara-
tot, melly minden nagy dolgoknak 's a'
közboldogságnak rugója. Mellyre nézve
ki kételkedhetne tsak egy pillantatig?
hogy Méltóságod ezen Nemes Megyének
Elöljárói fényes hivatalát szinte olly
szerentsével, mint ditsósséggel fogja vi-
selni; hogy ezen Megyének hajóját, akár-
melly szélvésznek ostromolják azt jöven-
dőre, még is csendes vizekre és a' hazai
boldogságnak kikötőjébe fogja kormá-
nyozni. Nints is más óhajtása, nints for-
róbb kívánsága ezen Megye Közönségé-
nek, mint az, hogy Méltóságod ezen kormá-
nyt soká vezethesse, Megyénknek, sőt
egész Hazánknek diszére, boldogságára,
Úri Nemzetségének tekintetére, virágzá-
sára.

E' köz örömnék és belső érzésink
nyilatkoztatásának közepette int a' ba-

rátsági kötelesség, azon Úri Vendégekhez, kik ezen Nemzeti Ünnepet nem tsak a' szomszédból, hanem messzse földről is megjelenésekkel diszesítették, fénnjét öregbítették, Hazai alkotmányunknak szeretete vezérlette idejöttöket, hogy törvényes Elöljárónkhoz, és Országunk egyik Oszlopemberéhez a' köztiszteletnek kijelentésében részt vegyenek; szerentsésnek tartjuk Megyénket, hogy illy számos, valódi Hazafiakat kebelébe fogadhat, köszönjük legszívesebb barátsággal és buzgó atyafiságos indulattal ezen fáradságokat, mellyet úgy tekintünk mint a' költsönös bizodalomnak és köz egyetértésnek zálogát. Adja a' Magyarok Istene! hogy illy egyetértés erős lábön álljon kedvesHazánk minden részei között; hogy a' nyilvánosság által mind inkább erősödvén a' közvélemény, egyesült akarat lelkesitse Hazánk minden fiait! Illy egyesült akarral kívánjuk most, is hogy éljen alkotmányos szabadságunk! Éljen és soká szerentsésen országojjon annak Fel séges Attya és Megtartója! Éljen a' mi törvényes Elöljárónk és szeretve tisztelt Fő-Ispányunk! —

B e s z é d
mellyet
M é l t ó s á g o s
K a p o s m é r ő i
MÉREY SÁNDOR
Ő Nagyságának,
a' Királyi Személyes Jelenlét Törvényszékbeli
Helytartójának', Tekintetes Nemes Somogy
Vármegye Fő-Ispányi Hivatalába lett
Beiktatásakor,

midőn
az új Vármegyeház alapjába az Emlékirás letétetnék
1832-dik esztendei Május 1-ső napján
t a r t o t t

Gróf Schmideg József,
mint Tekintetes Somogy Vármegye
építési Választmányának
E l ő l ü l ő j e.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

1952-1953

PHYSICS 101

LECTURE NOTES

BY RICHARD FEYNMAN

LECTURE 1

MECHANICS

1. Kinematics

2. Dynamics

3. Energy

4. Momentum

5. Angular Momentum

6. Oscillations

7. Waves

8. Relativity

9. Quantum Mechanics

10. Modern Physics

II.

**Méltóságos Királyi Kamarás, és
Udvari Tanácsos, Királyi Sze-
mélyes Jelenléte Törvény - Széki
Helytartója, Fő-Ispány Uram!**

Tekéntetes Nemes Vármegye!

Általjános igazság az: hogy minden tettnek, melly a' társaság köz javát 's virágzását eszközzeni óhajtja, mozdíthatatlan talpkövet, mint az idők fergetegivel küzdendő erény alapot, kell vetni, melly szükséges feltétel ha elmulasztatik, vagy igaztalan elvekből szerkeztetik össze, a' fejedelmi telepszékek rengenek, a' polgárok közt a' személyes, tetti, 's birtoki bátorság sokféle ágazati hervadozásnak indulnak. Illy

nagy igazságnak sikere szeretett Hazánk-
 nak sok századok oltá élő bár visz-
 tagos fenlétele, mert, hízeltetés nélkül
 mondhatjuk: él még a' Magyar Nem-
 zet, mivel van saját Királya, Or-
 szága, 's Polgári Alkotmánya, melly
 nemzeti életjelek eltűntek volna, 's a'
 honni nyelvnek — ez életérnek verni
 szüntét idegen hangokból alkotott bús
 dallok siratnák a' pannoni ajkokon, ha
 polgári alkotmányunknak talpfenekét a'
 leggyakrabban győzni szokott vitéség
 2-ik András arany Bullája le nem tették
 volna, 's tsak ezeknek köszönhetjük,
 hogy Sajónak vérrel habzott hullámjai,
 Varnának szomorú lepelbe borult tájéka,
 's Mohácson ránk tsattant egyenetlenség
 's bosszú tsapása Árpád onokáiban 'a hős
 vérnek tüzet ki nem oltották, 's nekünk
 Utóknak, hála az egyetemet Igazgató-
 nak! még szabad a' Magyar ég alatt len-
 gedező levegőt szabadon lehelni. Ezek
 így lévén a' kétségen túl emeltetett az
 is, hogy a' Szabadság számos oszlopi kö-
 zül valók a' Vármegye Házak is, azon
 Nemzeti-Intézetek, hol a' Gyűlések,
 polgári 's büntető Törvény-Székek tar-

tatván, azok a' honni rendelések végrehajtásának legtzélerányosb eszközei, a' különféle sérelmek orvoslói, az önkény hatalmas gátjai, az ifiúság tanúhelyei: megkivántatik tehát, hogy illy magos tzelhoz díszes, és kényelmes épületek emeltessenek, 's minthogy ezen Tekintetes Nemes Megyének előbbi Vármegye Házán, a' régiségnek terhei feküvén omladó állapotban sorvadott, ezen viszony egy új építésére buzdította ezen Tekintetes Megyének Karait és Rendjeit, kiknek kebele a' Nemzeti jónak megtartásáért, 's ha ez, bármelly kis részben is hamvatag felhő alá vonulna, felderítésére gyuladván, ók ezen munkát tüzzel kezdék, 's álhatatosan folytatják az adózó Népnék részinti hozzájárulásával, igazságos lévén, hogy melly haszonból mindenik fél részesül, annak felállítására mindenik ön erejét is áldozza, a' Tekintetes Karok és Rendek pénzel, 's más eszközökkel, ók kézi munkával, 's szekerezzel teljesíték kötelességjüket, legméltóbbak hát a' Tekintetes Karok és Rendek, hogy az építési Választmány nékik forró köszönetét nyilvánosítsa.

azon szerentséjének örvendezvén, hogy a' Tekintetes Vármegye betses bizodal-
mából e' tárgyban részesülhetett, melly
jutalmazó érzete után

Mielőtt ezen Választmány több ezen
tárgyban érdemmel fénylő Férfiainak ha-
zafiságát itt nyilván kedves emlékkal 's
tisztelettel felhozná, a' most hevesen
meglepő, Fő-Ispányi beiktatás által oko-
zott áradozó öröm érzeményeinek enged-
nie kell, itt szemlélvén a' köz kívánság-
gal óhajtott Méltóságos Kaposmérői M é-
r e y S á n d o r Ó Nagyságát, a' Királyi
Személyes Jelenlét Törvényekben Hely-
tartóját, kinek mint tulajdon erényivel
előment Férfiúnak ezen Nemes Megyé-
nek Fő-Ispányi Székére való kinevez-
tetése 's beiktatása Királyunknak az
érdemre kiterjedt fejedelmi figyelmét
hirdeti, 's ezen Tekintetes Megyét
olly nagysággal ajándékozza meg,
kiben ezen Tekintetes Megyének Ka-
rai és Rendjei hiv Kormányozójo-
kat, a' gyakran gyám nélkül sin-
lódó igazság áldozati segítő pártfogó-
jokat fellelni reménylik; meglévén még
azon kedvező tekintettel is áldva, hogy

Ö Méltóságának Nemzetsége ezen Megyéből vévén eredetét, a' Megyebeliekkel szorosb összeköttetése által a' Te-
kintetes Karokat és Rendeket legtellyesh
bizodalommal és szeretettel tölti el, 's
a' mit a' hív emlékbén lévő Gróf 'Sigray
József Ö Fő-Méltóságának, ezen Megye
néhai Fő-Ispányjának, halálával vesz-
tettek, most bús érzetekből kiemelked-
vén az Isteni Gondviselés kedvezését
áldva magasztalják, 's hogy ezen Várme-
gye-Ház talpköve letétele annál több
öröm és fény tartalma legyen, e' Megye-
béli Innepet a' Fő-Ispányi beiktatással
óhajtják diszesíteni, melly alkalommal

Tartozásának ismeri ezen építési Vá-
lasztmány boldogult Gróf 'Sigray József
előbbi Fő-Ispány Úrnak ezen építés tár-
gyában a' felsőbb helyeken foganattal tett
közbenjárását tisztelettel felhozni, 's ezen
tettét hamvaival együtt áldással tetézni,
nem különben —

Sáárdi Somssich Pongrátz mostani
Al-Nádor Ö Nagyságának, akkori Első
Al-Ispálynak, valamint minden tekin-
tetben, ugy ezen építési tárgyban jelesen
kitündöklött, nyájas barátsággal buzdi-

tott felszóllításait, fáradni nem tudó, ország szerte ismért hazafiságát mint máskor, úgy most újjolag megköszönni, ki ezen intézetnek alapját megvetvén, a' mi zordonnak látszott, azt könyüvé tenni, a' gátokat mély belátással elhárítani, az eszközök megszerzésében jeles részt venni Nemzeti öröme, és kötelességnek ismért, 's ime itt az a' pont! mellyhől ezen épület léte mintegy megmozdulván, annyira emelkedett, hogy az építés munkája az óhajtott célhoz közelítene, melly kedvesen említett Hazánkfiak buzgóságának rövid érintése után —

Köszöni az Építési - Választmány az építés ideje alatt foglalatostkodó Megyebeli Tiszti Karnak buzgó 's állhatatos pontosságát, 's azon serénységét, melly által kiki ezen érdemben a' mi hatás körébe esett, híven tellyesíté, melly tisztelt Osztályban Tekintetes Nagy-Atádi Czindery László szeretett Első Al-Ispány Úrnak a' szent hazafiság zöld koszoruját megnyerte, jeles érdeme a' közfigyelmet, 's hála' érzeményeket legnagyobb mértékben bírja, ki a' hathatós felszóllítá-

sain kívül, melly dús sikerrel áldottak meg, mindenhol és mindenekben előlépéssel, vonzó példa-adással, önnön bódakozásával segéd-kezeket nyujt, elszánt készséggel sürgeti a' nemes czélt, gondolkozását ama törvény vezérelvén: *Nil actum reputans, siquid supereset agendum.* Vegye hát a' Tekintetes Első Al-Ispány Úr az építési Választmánynak szíves köszönetét olly tisztelet-jel gyanánt, melly a' jó tetteket híven őrzi, emlegeti, és mások buzdítására fordítja.
— Végre

Legyen nekem is szabad alázatos köszönetemet 's háláadó szívből gerjedt érzéseimet a' Tekintetes Karoknak és Rendeknek nyilvánossá tenni, hogy általam mindég áldandó kegyes bizodal-mokat bennem helyeztetvén, ezen építési Választmánynak Elölülőjévé tenni méltóztattak, társokká azon munkás Tagoknak, kik köz tanácskozások — mindenre kiható figyelmeikkel a' czél elérésére serényen törekedtek, melly szíves fáradozásokat, 's elszánt készségeket ime ezennel forró köszönetemmel viszontagolom, kérvén egyetemben a'

Méltóságos Fő-Ispány Urat, hogy ezen épület' talpköve letételére készített emlék-írást aláírás végett átvenni 's felolvastatni méltóztassék.

Ime tehát ezen napon, melly a' Méltóságos Fő-Ispány Urnak beiktatásával 's a' nevezett Talpkő letétele által Megyebéli Inneppé lett, határtalan öröm, nemes vigság ömledez mindenik keblében, teljencs reménylven, hogy Fő-Ispány Urunknak kormányja alatt majd új hasznos Intézetek veendik eredeteket, 's e' Megye a' tekélynek pályáján előbbre halladand annál is inkább: mivel az érdemeket jutalmazó Ferentz Királyunk a' sok század óta megromladozott Hazának sebeit orvosolni, a' Rendszeres országos munkák által minden tárgyakban a' felvilágosodás fáklyájánál vizgált szabad alapokra épített törvény oszlopokat állítani, az egész pannoni meny alatt a' Nemzeti erény és szellemet közlélekké tenni örömmel tapasztaltatik, azon méltán ditsőnek nevezett tette által is: hogy a' Magyar Academia a' Magyar nyelvet terjesztvén és tsinosítva szaporítván; 's melly ajkakon idegen hang

rebegett, ott honnosítván, felnyitá az arany századnak kapuját, melly a' Magyar előtt majd a' vad Muzulmannok által, majd a' kaján 'Szomszéd fondorkodásával gyakran bezáratott. — Engedje hát a' magokra vigyázó Nemzetek életére gondot viselő Isten, hogy Királyunk sokáig éljen, Honnunkban bőség áradozék, 's minden kitettében szabadság leheljen, engedje, hogy Megyénk' Tisztelt Méltóságos Fő-Ispány Urat hosszú élettel 's fényes áldásával boldogítsa, ó pedig minket kegyes szívességébe zárjon, kik víg örömmel kiáltjuk:

Éljen a' Király!

Éljen a' Haza 's Szabadság!

12.

*Nemes SOMSSICH LÓRINTZ Tanuló
Ifjú által elmondott Beszéd.*

Ama nevében 's tetteiben valóban nagy Férfiu Sándor, midón Diogenest látogatásával megtisztelé, panaszra fakada a' Bölts, hogy nagy vendégének elejbe áltával tőle a' mindeneket éllesztő napnak kedvessége elfogódnék :

Ellenkező történik ma mi vélünk, midón Tégedet Nevedben 's Tetteidben Sándort tisztelni szerentsénk vagyon. — Nézz körül! Atyáinknak tisztos, és a' mi reményi képeinken a' szeretettel vegyes tiszteletnek öröm - jeleit olvashatod, melly nem az alacsony hizelkedés lelkének, sem az ékes szóllás mesterségének, hanem sziveket hódító erőnyidnek míve, mellyek Tégedet egyebeken fellül emeltek, hogy magosabban állva többekre száljanak napjaidnak éllesztő sugári.

Legyen áldott hozzánk érkezted,
kinek én minden tanuló társim nevében
egy szives: Hozott Istent! mondok, őket
magammal együtt kegyes Atyáskodásod-
ba ajánlom. Mondotta Somssich Lórintz
a' Szelíd Tudományok első évi halgatója.

—————

*Nemes HERTELENDY JÁNOS Tanuló
Ifjú által elmondott Beszéd.*

Patere Illustrissime Domine, ut In-
stituti hujus literarii gratulantium Mo-
deratorum vocibus suam quoque adjun-
gat Juventus Inclytae hujus Provinciae
in spem dulcis Patriae adultura, et ho-
noribus Tuis penitus devota laetitiam
publicam plaususque adiuvet, quibus
Te ob praeclara merita per Sacratissimam
Majestatem ad Supremi Comitum
Officium Clementissime promotum om-
nes prosequuntur. Patere inquam Illu-
strissime Domine! Juventutem Gymna-
sticam communis laetitiae esse con-
sortem. —

Quapropter, si nobis etiam optimarum Artium alumnis nostra quoque vota proferre per Te liceat, id unum summo cordis affectu precamur, precabimurque omni tempore, ut tanta Tibi in hac magnifica functione, quae iam iam humeris Tuis incumbit, in omni vita felicitas obtingat, quantam Virtutum Tuarum splendore mereris, sic erit maxima. —

Nunc id restat, ut Deum ter Optimum Maximum fervidissimis exoremus precibus, obtestemurque, ut Te serosia annos Optimo Principi, Patriae, Litteris, et si nos his miscere licet, nobis quoque incolumem servet. Quod dum iterum iterumque a Fonte bonorum omnium eo, quo ista vovemus, animi nostri fervore exoraturi sumus, nos praepotenti Patrocinio, singulari Favori et Gratiae Tuae impense commendamus, Dixi. Joannes Hertelendy, Secundae Humanitatis Alumnus.

Felirások

mellyek

a'

Kivilágosításkor

előfordútlak.

F. L. ...

Livingston ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

A' Nemes Vármegye Házának 2-ik
emeletében, és föld szini ablak-
jaiban rendre 12 méts — a' Nagy
Palota ablakjai képekkel ékesítve,
jelesen az

1-sőben

A' régi Szigetvár festve, alatta

Szigetvár: — hol a' hős Zrinyi dicsőn
küzdött, példája
Annak, hogy a' Magyar előtt, szent a'
Király 's Hazája.

2-dikban

Két személy koszorúkat váltva, ezen felírás: 1

A' Kormány bölcs, a' Népség szabad'
igy koszorut
felváltva szerentsések, Tartsa örökre az
Ég!

3-ikban

Egy Genius, jobbjában koszorút, baljában fákllya — Egy kőzkőn a' Vármegye Czimere — írva:

Teged' az Ég közibünk hoz, védve az
 Angyala által:
 Tudja: hogy e' Tájék Védje, hatalma
 leszél.

4-ikben

A' szerentse Kereken állva festve —

a l a t t a :

Jádzi szerentsének Vándor sebes utja,
 de reptén
 Foghatod üstökönél, benned Erény ha
 vagyon.

5-ikben

Régi Visegrád Vára festve —

a l a t t a :

Hajdani fényünk' emléke
 Mátyás lakta Visegrád!
 Mi Onokák, bár kesergve,
 Tekéngetünk fel reád;

De ha mult' 's jelent nézzük.

Még szebb kort érünk, reményljük.

Ezen öt ablakok alatt nagy betűkkel, világítva

MÉREY SÁNDORNAK.

*Ugyan Vármegye háza előtt 26 oszlopok, árku-
sokkal, 1000 métséssel ékesítve, közte zöldellő
hat fenyő. Belül a' felvezető 67 léptsőkön
260 méts.*

A' Város Notariussa lakjánál

1-ső ablak

Kaposvár várva vár tisztelettel
Áldozván; Mérey nagy Nevednek.

2-ik ablak

Méreynek a' Virtus Hősének
FerenCz keDvesének
régI Vér örökössének
A' haza HIV FIának
böLCs Igazgatónak

a'

régI erős kaposVár gyenge polGáral

Az Uradalmi Tisztartó lakjánál

*Festve buza kéve, szőlő fürtös ággal kötve,
körüle gazdasági eszközök, — irás*

Lantja Apollónak bár nem zeng itt; De
Ceresnek

Aldásit hintjük Mérey buzgva Reád.

A' Déak oskolák előtt

*Egy két ül magas Pyramis, körül véve apróbb vi-
lágos oszlopokkal, 's ezek lántzal kötve.*

1-ső oldalán

az Ország, Vármegye, 's Fő-Ispány' Czimere

irás :

Dupla kereszt ada bért Pelikán, jeles er-
demidért már:

Sas nyit utat, hogy több érdem emelje
Neved.

2-dik oldalán

Apollo, Minerva, ezek között korona, alatta :

Nyujtja rokon kezeit Te elődbe Miner-
va 's Apolló

Mérey! kit Tudomány 's munka ma-
gasra emelt.

Azok Fiait kegyesen pártolva fogadd el,
Kik tanuló pályát futnak ezen
Czim alatt.

3-dik oldalán

Alexandro Mérey de Kaposmére
Praesidii Provinciae de Simighio
Immortalis Herois Zrinii sanguine decorae
Pio

Fideli

Jure felici, de Patria et Rege meritissimo
Generoso Equiti, optimo Civi
Piissimo Patri
Provido in Consiliis
Aequo in Judiciis, Toga Claro
hoc venerationis monumentum.

D. D. D.

S. P. R. G. K.

Ugyan a' Deák oskolák részéről

a' Templom kerülete, és a' Nemzeti Oskolák zöld
ágokkal borítva, közében egy 1½ ülés Csillag
alatta égő betűkkel:

M a i u s i.

4-dikben

Vármegye Czimere festve, alatta:

Sas! mérész szárnyal jutva kezét fogsz
A' Pelikánnal, 's így Csillagod ujra
derül.

A' Szent Jánosnak az útsza köze-
pén álló Kápolnájának elején
ékes világitással:

M. S. É.

Plébánia Háznál lángoló áldozat

alatta:

LegIs proVIDentIa
regIs AVgVstI CLeMentIa
AuCto InAVgVrato.

V á r o s H á z á n á l

1-ső ablak

Áldással fogadunk
Áldással légy közöttünk.

2-dik

Sziből fon koszorút a' Nép, tisztelve
erényid.

3-dik

Mérey jót ÉRE
Igazságtól buzgó ÉR
Melly egyeránt MÉR
De a' gonoszoknak RÉM.

4-dik

Bár nem tündöklük, sziből hódolva
belől ég.

5-dik

A' Nép 's Tanáts bizodalma
Karmányozók szép jutalma.

Ismét a' Deák oskoláknál egy sötétes helyen:

rcVererI VItVteM, rIbIqVe
pVbLICE LItare DoCtI.

A' Zsidóság a' Kaposvize mellett
 egy tiszta téren hosszan nyuló
 fenyőfák világítva két sorral,
 a' bemenetelnél — a' nap vi-
 lágítva

a l a t t a :

szlVes soMogy Fla 's Attya!
 Igaz kebeL, honnI héVeL
 VárVa Vár Itt tiszteLetteL
 IzraeL ÁLDozatja.

Alul: bőségszárva.

*A' messze benyúló fákkal beültetett út (Alée)
 végén két Pyramis áldozat edényekkel, kö-
 zépen a' Mérey Czimer Grif és Pelikán*

i r á s :

Drága kints' órje
 Kegyeség példája
 Párasulva.

A l á b b :

Moyses hegytetőn állva, kezében a' 10 paransolat

a l a t t a i r á s :

Moyses az Urnak szent Törvényét adta
 előnkbe,
 Tiszteletedre negyed pontja ma fénylik imitt
 Hirdete az Törvényt, Te vagy annak
 Gyámolya, 's Örje,
 Őr-Attya és gyámoly, szent legyen a'
 Te Neved.

A' Kapos vizén keresztül.

Kőszikla forma vilagitva, 's be vésvé.

Hegy, völgy, 's vizek erei
 Hangozzák: Éljen Mérey.

Az Uraság Földmérője házánál.

1-ső ablak.

Fontmérték rajzolva,

a l a t t a :

Igazság

M. Él-

2-dik

könyv alatta :

Törvény

Él-jen.

Fatér Professor Úr házánál :

Tűzokádó hegy

alatta :

Etna Vesuv távul — honnunkban nintsen
is illy hegy;
Van szív, melly érted Muzsa Barátjá
lobog.

Gróf Schmideg Szállásán.

1-ső ablak.

A' Törvény könyvei rajzolva

a l a t t a :

Törvénynek,

2-dik

Korona

a l a t t a :

Királynak

3-dik

Két Kard

a l a t t a :

Szabadságnak

4-dik

fenírás :

Védője éljen.

_____

A' Gyógyszertár ajtaja előtt :

Helyes Oszlopok világítva, köztök

Méreyo Laetam Somogy! remis atavis
hunc

Divus mittit Rex, ut nova secla fluant.

Kapotsfi Úr házánál :

1-ső és 3-dik ablakban

Áldozatot mutató edény.

2-dikban

középett a' Fő Ispány Czimere

a l a t t a :

Áldozol a' Honnak Te,
Mi Néked Attya Megyénknek.

DE BALLAGI GEZA.

1831

1 8 3 2.

